50487

A HÉT

Szerkeszti és kiadja
Kiss József.

VIII. Évfolyam. 47. szám.

A nemzeti sznházak mellett.
Pannonia Szálloda
Budapest, Kerepesi-út 7. sz.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
VII. Erzsébet-körut 6. sz.

RÉJANE.

M. Kir. Horthy Miklós-Tudományegyetem Könyvtára Szeged

Legalkalmasabb karácsonyi ajándékok!

STANDARD DESKS

amerikai redőnyös és sima iróasztalok — amerikai tölgy-, dió- vagy mahagoni fából.

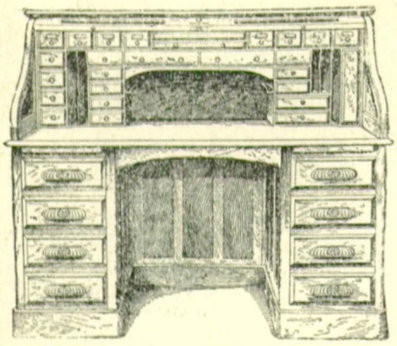

Valamennyi fiók a redőny leeresztésével egyszerre zárul.
Egyetlen kulcs nyitja valamennyi fiókot és az egész asztalt.
Disze minden irodának és szobának.

Nélkülözhetlen: minden gyárosnál, kereskedőnél, ügyvédnél, birónál, bankárnál, képviselőnél, államférfiunál, irónál, stb. stb.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

GLOGOWSKI ÉS TÁRSA amerikai modern irodai berendezések kizárólagosan jogositott eladási telepe.

BUDAPEST, V., Erzsébet-tér 16. szám.

Elsőrangu hazai gyártmány.

Gőzcséplők

Pontos czim:

ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT.

BUDAPEST.

Magyarország legnagyobb és egyedüli
gazdasági gépgyára
mely a gazdálkodáshoz szükséges
összes
gazdasági gépeket gyártja.

Rendelések megtétele előtt kérjük minden szakbavágó kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni.

Részletes árjegyzékkel
és szakszerü felvilágositással dijmentesen szolgálunk.

Ekék. Borprések. Vetőgépek. Szecskavágók. Morzsolók.

Hirdetések felvétetnek „A Hét" kiadóhivatalában.

Magy. kir. szabad. Osztálysorsjáték.

Az Első magy. kir. szabad. osztálysorsjáték sorsjegyei
kaphatók:
A Budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön részvénytársaság váltóüzletében
Budapesten, VI. ker., Andrássy-ut 5. szám.

VIII. évfolyam. 1897. 47/412. szám.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:
Egész évre ... ... frt 10.—
Félévre ... ... » 5.—
Negyedévre ... ... » 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
VII. ker., Erzsébet-körut 6. sz.

Hirdetések felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Budapest, november hó 21.

Krónika.

I.

Ráma.

— *november 18-án.*

Ha egy-egy unalmas őszi este, mint ma is, Bosnyákország és a Herczegovina bekebelezéséről ád hirt az esti lap, mindig elrémülök az én aggasztó szórakozottságomon: »Igaz a! Csakugyan! Valóban!... Azt, ami odalent történik, még mindig megszállásnak hivják«. De másnap reggel megint meghökkenek, mikor olvasom a másik régi nótát: »Az okkupált tartományok annexiójának hire légből kapott, és minden alapot nélkülöz«. És ismét azt dörmögöm magamban: »Ejnye! Mi a manó? Persze!... Egyébiránt menjetek a pokolba, valahányan vagytok, hirmondók és czáfolók, mert nincsen csúnyább a szőrszálhasogató embernél«.

Azt hiszem, már Boldog-Arábia mecseteinek udvarain sincsenek olyan jámbor politikusok, (az igazhitü mind politizál mosakodás előtt), akik azt hiszik, hogy az a messze ország, a Velenczei Tengertől keletnek, még mindig a padisah hatalmának palástja alatt vagyon, és a németség csak ideig-óráig uraskodik benne; mert eljön ám a jó nap, mikor a bécsi császár azt mondja: »No itt van, nesztek, nekem már elég volt belőle«, és visszaadja sippal, dobbal, nádi hegedűvel, a sváb katonák meg sort lőnek a félholdas lobogó előtt.

Ami hátra van még, potom szótár-korrektura. A *megszállás* helyébe azt fogják tenni: *bekebelezés.* S ez a kis nyelvészkedés bizony szép csendesen történik majd meg, alig nagyobb zajjal, mint mikor a Nyelvőrben deritjük ki mi smokok, hogy ez vagy az a szó helyesebb. Sőt talán még a konstantinápolyi operett-nagykövet: Calice báró sem fog az nap jobban fontoskodni a rendesnél.

Bennünket magyarokat nem érdekel az egész szép Szilvaország. Csak egynehány asszonysziv dobban meg a nevére, azokért a szegény fiukért, akiket lent a szandsákban esz a poloska; és egynéhány immár őszülő pillán csillog könny, ha Maglájt, Sztolácot emliti valaki. Mi, akik ebéd után szivarszó mellett isszuk a fekete kávét, és emésztés okáért szidjuk a kormányt, nem igen törődünk Bosnyákországgal. Nem fizetünk érette egy batkányi adót sem, hát miért fájjon tőle a fejünk. Az a furcsa kérdés talán ép csak a legfeketébb kávé ivóinak jut eszébe: miért is lett osztrák tartomány a régi magyar Ráma?

Ez a kérdés olyan tréfás, hogy a nagytekintetü cicero-betük legott elolvadnának szégyenletökben, ha nekik kellene sorba állani e bohóság kifejezése végett. De a jó garmond tűri, ha vele irom le ezt is, meg azt a másik bolondságot is, hogy a mai Bosnyákország magyar fejek, magyar kezek alkotása; annál furább, hogy mégis osztrák. Az egész ötlet a gróf Andrássy Gyula szögletes koponyájából pattant ki. Ami pedig az ország rendezését, kiművelését illeti, az is mind magyar munka, Kállay Bénitől a szobaleányig. Ne tessék meghökkenni ezen a szobaleányon. Juczinak, Terkának is megvan a maga érdeme Bosnyákország czivilizálása körül. Ő volt az első szobaleány ezen a földön a világ teremtése óta. Valahonnan a Bácskából került, hát tudott ráczul, és ennek okáért levitte magával a kaliforniai arany-ásó, azaz hogy a magyar zsidó, akinek az a vakmerő gondolata támadt, hogy vendégfogadót nyit lent Ázsiában.

Haj, kegyetek nem is tudják, mi a fogadó »*hinten, weit in der Türkei.*« Sőt azt sem tudják, micsoda Törökország, ha csak Konstantinápolyban meg Szmirnában jártak egy kicsit, megbámulni a mináreteket és pogány rossz dohányt szivni. Hogy mi a szultán dicső birodalma, azt csak mi tudjuk, mi, akik most tizenöt esztendeje is jártunk Bosnyákországban. Az volt ám a Kelet! Szin, illat, hang, — vagy hogy ne czifrázzam: szenny, bűz, lárma mind olyan volt, hogy ma délnek Albániáig, keletnek Örményországig hiába keresnénk, ha ugyan keresné az ember az ilyen portékát. Ó, Levante, mely igaztalanul énekelt rólad az ismeretlen travesztáló költő (én egyébiránt ismertem, Domsthitz ur volt, a Brünner-czég vigéce, aki a Dardanelláktól a Jordán folyóig járt világosságot terjeszteni petróleum-lámpásokkal):

Wer nie Pilaf mit Unschlitt ass,
Wer nie frierend am Mangal sass,
Wer nie Regenschirm im Bette aufspannte,
Der kennt dich nicht, o du himmlische Levante!

Én a régi Boszniában még ettem, nem faggyus rizskását, (olyan fényűzés dehogy volt!) hanem vályogforma zabkenyeret; ültem nem szenes serpenyő mellett, (honnan is került volna ilyen európai berendezés!) hanem csapszék tűzhelyénél, kecskékkel egy sorba, és esernyőmet nem az ágyban feszitettem ki (ágy, mely ördögi pompa!) hanem a szénapadláson. De például mit evett, hol ült és hol feszitett ki nem tudom mit a mi kedves

okkupáló vitézünk, Kenedi Géza? Ő bizonynyal megvetőn tekint le reám, elpuhult Sardanapálra. Elérvén pedig Szerajevo városába, (egy kicsit könnyebben, mint a bajnok doktor) feltündöklött előttem a ragyogó, a dus, a művelt Nyugat: egy egyemeletes kis hôtel, az *o*-n *accent circonflexe*-szel. Kegyetek most azt mondják, hogy hazudok, mint minden keleti utazó; de bizonyisten azzal!

És Szerajevo czivilizáltságának a középpontja bizony nem az Appel báró konakja volt, hanem ez a fogadócska. Benne leltük meg, benne alkottuk Európát, mi európaiak. A kapu alatt aranypaszomántos sipkáju ur unatkozott. (Otthon Szabadkán csak a bunyevác Lázo kocsis volna). A lépcsőn egy fehér főkötős leányzó világitott lefele valódi milly-gyertyával: a Juczi vagy a Terka! A fehér asztalok körül egy frakkos gavallér röpdösött, seres poharakat és pörköltes tálakat egyensulyozva. Izidor, a zombori fi. A kávéházban idres-bodros kisasszony rakosgatta a czukrot politurás trónuson. Egy komoly főhadnagy pedig kezében czeruzával oldogatta az *Über Land und Meer* rejtvényeit. Ó te, édes, kedves Európa!... A küszöbön tul pedig kezdődött Ázsia, sőt Ááázszszsia mint az én Tóth Béla barátom hajdan, az ő éjszakai blague-előadásain, harsogni szokta.

Schwarz ur, vagy hogy is hivták kegyedet, Bosnyákország elsőben kegyednek köszöni, hogy kitörlődött a keleti országok sorából. Amit cselekedett, beválik egy kis hőstettnek is. Azt hiszem, öt hektoliter pálinkával, négy mázsa konzervvel kelt át a Száván a megszálló sereg mögött. Hogy hat esztendő mulva már annak módja és rendje szerint való magyar uri fogadóban mérte odalent a Ponsardint és tálalta a vesepecsenyét, arra Asbóth János, a néppárti, alkalmasint azt mondja, hogy zsidó szemtelenség; de nem tudom, mit mond rá Asbóth János, a nem fejevesztett, aki okos és igaz könyvet irt az uj Bosnyák országról.

Az európai élet kezdetését a magyar fogadósok, a magyar kereskedők tették lehetővé e keleti városokban a művelt magyarok számára. Azért emlitem a magyarokat, mert kivált eleinte, de még most is, ők a Kállay-korszak nagy gépezetének fundámentomai, oszlopai, vitális részei. Ez a Kállay-korszak egyébiránt a Bach-korszak. A kitünő adminisztrátor egyebek között azért kitünő, mert egyszerűen elővette a polczról Bach (mi tagadás benne) kitünő rendszerét, lefujta róla a port, és feltámasztotta egész mivoltában, mindenestül, a Bach-huszárok uniformisáig. Még csak egy uj gallért se tatált fel ő exczellencziája. Minden a bécsi archivumból került; alkalmasint az »előirásos« köpőláda is. De minek is adta volna a fejét feltalálásra Bolok Simian nemes ivadéka. Ujságiró (mondjuk meg áperte: rossz ujságiró) korában tapasztalhatta, milyen nehéz kitalálni semmiből akár csak egy vezérczikket is. Az ő kontempláló elméje inkább arra való, hogy a meglévőből vonja le az eredményeket. Eldöntötte, hogy a Bach-rendszer kitünő eszköze a kormányzásnak s egyetlen, de végzetes hibája a germanizálás volt. Hát ezzel az egygyel a pokolba! Nálam bölcsebb emberekre bizom annak az elgondolását, mi történik vala itt minálunk ama szomoru években, ha Bach miniszter ép olyan chauvin magyar, mint a milyen chauvin horvát ma Kállay Béni Bosnyákországban.

Alexander von Bach még nem tudta, hogy ebben a században a nemzetiség a vezérlő hatalom. Kállay Benjámin már értesült róla, jeles könyvekből. Nyelvnek, vallásnak, erkölcsnek kedvező abszolutizmusa paradicsom a boldog bosnyákok szemében. Ugyan ne találjon többé visszajönni a bosna-szeráji váli! Pedig az a szegény ember nem is volt igazgatótanácsos, mint az alkotmányos országok nagyságos basái. Mindebben a sok gyönyörű szépségben csak az a nem gyönyörű szép (ezt persze csak én mondom, az emberek mulattatásán fáradozó tárczamives), hogy osztrák. Osztrák Kállay Benjámin (de Nagy-Kálló), osztrák a keze alatt levő ezer magyar tisztviselő, akiben ez a roppant szerkezet él és munkál, osztrák Mehemed Kapetanovics bég, osztrák a tuzlai müzülmán jesiba, osztrák a fazékgyártás, osztrák a tánczoló dervisek fejedelme, sőt még az üvöltő derviseké is. Mindazonáltal horvátul beszél valamennyi, horvát a hivatalos lap, meg az a pompás képes ujság is, melyhez fogható szépet Lipcse se nyomtat, horvát az ország nyelve. Német szórul nem ért még a bosnyák kutya se. Ebben a tekintetben műveletlenebb magyar atyjafiánál. Németül csak bent irkálnak, a legbelső hivatalos szobákban; és ezeket az irásokat nem látják másutt, csak Bécsben, a Kállay Benjámin miniszteriumában. Azok az irások bátran lehetnének angolok is. Ugyis csak az olvassa őket, akit illet.

Ebben az én kis utópiámban nem arra áhitozom, hogy a plundrás bosnyák szűzek mezőkövesdi rokolyában járjanak, hogy a töltött lopótököt a megsemmisűlés örvényébe taszitsa a gulyáshus, sőt még azt sem igen sürgetem, hogy a boszniai müzülmán főpap, a reisz-elulema ünnepnapokon a Pósa Lajos hazafias költeményeit szavalja.

De azon tünődöm, mint afféle tréfás öreg ur, akinek nincsen egyéb dolga: miért lett Bosnyákország, ez a magyar örökség, ez a magyar alkotás osztrák; turbános képviselői annak idején miért fognak a Reichsrathban ülni; visszanyert birtokát miért vesztette el szent István koronája?

Monsignore Stadler, Szerajevo érseke, ki tudtommal hű előfizetője *A Hét*nek, ezek olvastán bizonynyal visszaküldi a lapot, és igy évi tiz vagy hány forint erejéig megkárositja Hunniát.

Mert ő exczellencziájának nem kedves, sőt igen gyülöletes az én bohó nyelvelésem. *Diabolica mater,* csak az kéne, hogy a kutya magyar belevegye magát Bosnyákországba is! Annál később, annál nehezebben csapna össze a nagy szláv óczeán, a Fekete Hegyektől Vladivosztokig.

Ráma ősi czimerpaizsa, eredj te csak a lomtárba, Dalmátországé mellé. Odadobásodat lelkes *zsivio* kiséri, és monsignore Stadler boldog hunyoritással nyujtja oda arany tubákszelenczéjét exczellencziás czimborájának, monsignore Strossmayernek.

Jaákh.

II.

Klanja i razsanja!

— Zágrábi impressziók. —

A czimben foglalt horvát szavak magyarul azt jelentik: *ölni és nyárson sütni.* E csekély nyájasságot tartalmazó mondat voltaképpen politikai szálló ige horvát testvéreinknél. A nyolczvanas évek elején *Tuskán* képviselő igy szólott az agg pártvezérhez, Starcsievicshez:

— Ügyünk diadalra hajlik. Ha a hatalmat kezünkhöz kaparitjuk, akkor aztán *klanja i razsanja.*

Starcsievics megijedt ettől a politikai programmtól, kissé szigorunak itélte. Az öreg inkább doktrinér volt, csak elvben akart ölni és nyárson sütni. Ez nem elégitette ki párthiveit, elszakadtak tőle, egyesültek az obzoristákkal, kik maguk is a *klanja i razsanja* alapján állottak. Igy jött létre az egyesült horvát ellenzék.

A szjenicsáki bünper, melynek tárgyalásán néhány napig jelen voltam, meggyőzött, hogy a *klanja i razsanja* nem elméleti fogalom, nem képletes jelszó, nem politikai frázis. Mindegyik vádlottnak agyában zakatol és vérében lüktet. Ezek azok, kik realizálták a horvát ellenzék politikai programmját a szjenicsáki dombtetőn.

Ethnográfiailag is érdekes őket szemügyre venni. Hihetetlenül vad, marczona alakok, kiket a modern judikatura e héten Zágrábban maga elé czitált. Spenczerjükön, ólompitykés mellényükön és szijjas bocskorukon folt folt hátán. Mint a ketreczbe zárt fenevadak, olyan riadtan tekintenek körül a tárgyalóteremben. Emberi formát csak katonás magatartásuk mutat.

Csodálatos, érdekes népek ezek a szerb granicsárok. Kulturájuk ott szakadt ketté, ahol a botbüntetést eltörölték. A deres volt az egyetlen instituczió, mely őket az emberi műveltséggel összekapcsolta. Századokon át az volt a hivatásuk, hogy az osztrák hadseregek csatateren ágyutöltelékül szolgáljanak. De a határőrvidéket megszüntették s most az izgatók használják őket ágyutöltelékül.

Mint ilyen, kipróbált, kitünő anyag. Az első szóra vérébe szivja az izgalmat. Azt a hihetetlen naiv és buta mesét a magyar zászló kitűzéséről mindegyikük szentül elhitte. De meg kell jól értenünk a dolgot. A szerb granicsárok a magyar szinek iránt a legcsekélyebb gyülöletet sem érezik. Sőt nem gyülölik a magyarokat sem. A képviselő-választásoknál mindig a báni kormányzatot támogató párt jelöltjeire szavaznak. Bizonyos tekintetben tehát ők maguk is magyarónok.

Sem politikai, sem egyházi, sem nemzetiségi jelszavakkal a granicsárokat fegyverbe szólitani, a *klanja i razsanjá*-nak megnyerni nem lehet. Mindegyik készséggel kitűzi a magyar zászlót egy pohár pálinkáért a saját viskójára, vagy akár a gomblyukába. A legtöbb, mint a végtárgyaláson kiderült, azt sem tudja, milyen szinekből van összeróva. Mi köze neki a magyar zászlóhoz?

De a templomra specziálisan nem engedi kitűzni. Nem a templomot félti, hanem a vagyonát, ekéjét, barmát, ökrét, lovát, szamarát és üstjét. Mert a pároch (a plébános) és a károlyvárosi urak megmondották, hogy mihelyt a magyar zászlót kitűzik, beütnek a magyar törvények. Lepecsételnek mindent és dupla porcziót rónak mindenre.

Ez tehát életkérdés, ez ellen a granicsár tűzbe megy. Igy mondotta ezt a végtárgyaláson *Mrkál-Bolatin*, az egyetlen vádlott, ki nem tagad.

Ennélfogva a magyar zászló felől szőtt mese a klanja-i razsanja szempontjából voltaképpen nem naiv és nem buta. Csak ezzel a mesével lehetett a granicsárok szenvedélyét felgyujtani s velük három kormánypárti hivatalnokot maszakriroztatni. Megöltek volna ők unionistát, obzoristát, Sztarcsevics-pártit, vagy akár szerb radikálist is, ha az agitátorok azok ellen uszitják.

Nagy szörnyűködés hallatszik a mód felett, melylyel a gyilkosságot végrehajtották. Biz az iszonyu volt. De látni kell ezeket az embereket a végtárgyaláson. Mintha született gyilkosok, fehérbőrű kannibálok lennének, olyan vadság ül az arczukon. A pápuáktól vagy egyéb oczeáni szigetnépektől csak koponyájuk antropologiai alakulatában különböznek. Semmi egyébben. Kétszáz vádlott közül egyik sem tud irni és olvasni, s csak kettő tanulta meg a Miatyánkot.

A czivilizáczió tehát csak finyáskodik, mikor ezektől azt kivánja, hogy diszkrétebb formák között gyilkoljanak. S van-e joga a czivilizáczionak ezektől akármit is követelni? Tett-e értük valamit? Semmit. Az emisszionáriusok felkeresik Afrika, Ázsia és Ausztrália vad népeit, de Szjenicsák környékét csak adóvégrehajtók járják. Ennélfogva az ott lakó granicsár a czivilizáczióval szemben igy alkotja meg magának álláspontját: vagy az öl és nyársal engem, vagy én ölöm és nyársalom.

Okos, magyar ember, *Rakodczay* vezeti a tárgyalásokat. Ismeri a büntető anyagot, mely előtte fekszik, sőt ismeri annak lélektanát is. Szeliden bánik a vadakkal s nem csodálkozik, ha azok indulatosan reagálnak szavaira. Szabadjára hagyja őket beszélni és feleselni. A granicsárok tagadnak, az elnök nem indulatoskodik e miatt. Engedi vergődni életösztönüket s mentül nagyobb konczessziókat tesz nekik, annál jobban lazulnak a kötelékek közöttük. Most már nyakra-főre vallanak egymásra s ma-holnap ki fogják szolgáltatni azokat is, akik őket a rémtettre izgatták.

Rossz napok készülnek virradni a *klanja i rozsanja* apostolaira. A mostani s a nyomban utána következő politikai bűnper le fogja őket leplezni.

És mi lesz akkor? A granicsárok közül néhányat felakasztanak, az izgatók közül a kompromittáltakat megszöktetik és hivatalba helyezik valahol Szerbiában.

Igy állunk Horvátországban a kiegyezés után harmincz évvel. Ilyennek mutatkozott a horvát kérdés ezen a héten a zágrábi tárgyalóteremben.

Magyarok és magyarónok tapsoljatok!

Luczián.

Anakreonból.

I.

Ez Théba harczát szedi dalba,
Az meg a phrygekről dalol,
Én nem gondolok, csak magamra —
Csúnyán levertek valahol.
Nem győzött le se gyors lovasság,
Se gyalogság, se büszke gálya,
Más hadi nép tett tönkre engem:
Szép kedvesemnek szeme párja.

II.

Bár ősz vagyok egészen,
Te pedig ifju vagy,
Szerelmem szent hevében
Oh leányka, el ne hagyj!
Hisz jól tudod, hogy szebbet
Szemed sohase lát,
Mint hogyha liljom mellett,
Rózsa nevet reád.

Hetes.

Gábris.

Irta: SZABÓNÉ-NOGÁLL JANKA.

— Egyszer volt, hol nem volt, az operencziás tengeren is tul, volt egyszer egy szegény árva.

Valami régi kis mesét kezdett igy Erzsók néne, az öreg mosónő. A hideg kályha mellett kuporgott egy háromszögletü teás-asztalka tetején, lábát hanyattfektetett szekrény ajtajára tette s a háta mögött hosszu ágy meredt ég felé, mintha két hátulsó lábára állva, ágaskodnék. Nem messze tőle néhány hevenyében összedobott párna és paplan közül Gábris pislogott ki. Hasonfeküdt, két keze közé fogta tüskés kis fejét. Kék szemecskéi, melyek tiszták voltak, mint a tenékig látszó csöndes viz, nagyok lettek a várakozástól. Tömpe, de nagyon kiváncsi — igen: kiváncsi orra, az a bizonyos, melyet minden dologba bele kell ütni, — szinte utána meredt a régi mese elröppenő szavainak.

Történt pedig mindez Balázséknál, a hátulsó szobában, hová bedobáltak mindent: fölösleges asztalt, szekrényt, ágynemüt és Gábrist, mivel hogy az első szobákban ma estély volt. S miután az igy eltemetett czókmók közül egyedül Gábris volt az, kitől félni lehetett, hogy majd haza jár, őrizetére adták az öreg mosónőt, ki neménél fogva, mint inas és koránál fogva, mint szobaleány, nem szerepelhetett az ünnepélyen, melyen minden házbelinek ezer dolga akadt. Különben is olyan öreg volt már, siket és álmos, hogy semmit sem lehetett rábizni, csak egy gyereket. Elsőt és egyetlent semmiesetre sem, de ötödiket minden aggodalom nélkül.

Gábris ugyanis ötödik gyermek volt. Nem falun, hol az emberek szivébe belerögzött az a meggyőződés, hogy a gyermek, ha tizedik is, csak áldás. Annak van a legjobb dolga, az melegszik az anyja keblén. Hanem városban. A Balázs István hivatalnok ur hajlékában, hol volt már zongora, lábonálló tükör, sok ruhaszekrény, meg nagy ebédlő-asztal, hol bizony alig került már hely annak a picziny kis bölcsőnek, melyet egy széles dada éjjel-nappal csak ringatott. A fiai már nagyok voltak, a lányai is cseperedtek és Balázsné nem győzte rejtegetni előlük ezt a kis vörös arczu, kék szemü »szégyent«, ki egyszerre betoppant hozzájuk, mintha csak parasztokkal s nem uriemberekkel lett volna dolga.

Az első évben Gábris nem is sejtette, hogy rosszkor jött. Sorra elkövette azokat a meglepetéseket, melyek eseményei a páréves fiatal házasoknak s melyeknek falun az emberek, hol más mulatság ugy sincsen, még az ötödik gyermeknél is örülni tudnak. Kinőtt a pólyájából, megkocczantotta viola-gyökerével az első fogacskáját, fölfedezte a két lábát s meg is kóstolta stb. De mindezek nem okoztak örömet már az uri családnak, hol négy gyermek nőtt fel a kis rosszkorjött előtt s most már egészen mások voltak a papa s a mama örömei. A lányokat szinházba, bálokba kellett hordani s a fiuk jövőjének érdekében vacsoráztatni sok jeles embert. Mert nemcsak az étvágy, hanem a szerencse is, evés közben szokott megjönni.

Ilyen küzdelmek között az elkésett, ötödik gyermek csak akadály és teher.

Nappal alkalmatlankodik, éjjel sirdogál és minden perczben megbontja azt a rendet és nyugalmat, melybe a mama ilyen korban már belehizott s melyet a papa jól kiérdemelt. De ez csak az első évben volt igy. Mikor is Gábris abban a tévedésben élt, hogy az ötödik gyermek is csak gyermek. A következő évek mind egy-egy felfedezéssel váltották be szabad örömeit s alig volt öt éves, már bölcsen tudta, hogy egész kis életében semmivel sem tud nagyobb érdemet szerezni, mintha nyugton van, nagyon csöndesen, ugy éjjel, mint hosszu, szép napokon.

Hogy aztán csöndes volt, nem okozott több bajt, semmi sem gátolta a családot abban, hogy tovább küzdjön a czéljai felé és Gábrisról elfeledkezzenek, ne kérdezzék: éhes-e, álmos-e? Fázik a kezecskéje, fáradt a lába? Csókra vágyik-e a szája, vagy tán könnyes a szeme? Gábris, az illetlen kis malacz, mert az ilyen öt éves kis pötty nem való vendégségbe, a konyhában szedett össze azt, amit kapott. A cseléd ölében pihent és melegedett. Aztán csókolta ránczos arczát a vén mosónőnek, ha a szive tuláradt.

— Volt egyszer egy szegény árva...

Az öreg Erzsók néne végig simitotta bal tenyerével a száját s két ujjával csavarintott egyet az alsó ajkán. Mese mondáshoz igy kell. Anélkül nem rendes sehogysem.

— Volt egyszer...

— De mi volt?

— Egy szegény árva.

— De mi az? — firtatta tovább és kibujt a párnák közül. Vézna kis melle csupaszan fehérlett ki az ing nyilásán.

— Mi? — tünődött Erzsók néne és megbolygatta a kontya tájékát. Onnan várt segitséget. Mert sok okos dolog van ott, az asszonyi konty alatt, mig félre nem áll. De ebben a nagy kérdésben onnan sem sült világosság.

— Hogy mi az az árva? Hát árva, kinek se apja, se anyja, se hajléka.

Gábris elgondolkozott, aztán megcsillant a szeme:

— A Kormos bácsi, ugy-e?

Kormos bácsi vén, önző agglegény volt, ki sokszor elmondta, hogy ő bizony egyedül áll a világon. Se apja, se anyja, ki a nyakán élne. Még háza sincs, ami után adót kellene fizetni.

Erzsók néne elrontotta a Gábris örömét.

— Már hogy lenne Kormos bácsi árva? Hiszen az ember. Az árva pedig gyerek.

— Kicsi?

— Ki milyen. Jobb neki, ha kicsi, mert akkor hamarább elpusztul. Ha nagyobb, sokáig szenved. Nincs neki mit enni, nincs neki hol aludni. A ruhája rongyos, a haja borzas. Kergetik jobbra-balra. Senki sem akarja megtürni. Aztán ha sir, még jobban megverik.

Egy kis szünetet tartott a hatás kedvéért. Aztán folytatta a mesét a szegény árváról, ki igy, ki amugy.

— Ki olyan sokat fázik...

Gábris megjegyezte, hogy ilyenkor bizonyosan a konyhában lappang. Délután, este felé ott olyan hideg van. De a szobába nem lehet bemenni, mert olyankor mindenütt öltözik valaki. A mama, a lányok és Gábrist, a rendbontót kizárják.

Az öreg asszony ezalatt lassan mesélt; még csak odáig ért, hogy az a szegény árva be sokat éhezett. Csak nézte a kenyeret, kivánta s az a kenyér nem volt az övé.

Gábris egy kicsit csudálkozott. Hogy lehet az? Kenyér mindig van, mert az a cselédeké. És azok vágnak a gyermeknek is. De narancs, czukor, sütemény nincsen mindig. S ha van, az a vendégeké. Ahhoz nem szabad nyulni. Az árva csak nézi, nézi...

Ezalatt Erzsók néne odáig jutott, hogy, haj, micsoda csupa rongy volt az árva ruhája.

És a Gábris szive elszorult. A czipőjére gondolt, mely napok óta kását kért, a kalapjára, melyből világot néztek a tüskéi. Gonosz utcza-gyerekek ezért uri koldusnak csufolták s megkergették a kapuig.

Erzsók néne az alatt, mig Gábris igy eltünődött, végére is ért a mesének. Szép végére. Mert hiszen a mese mindig szépen végződik.

— Az isten nagyon megsajnálta a szegény árvát. Magához vette, fel, az égbe, hol nagy fényesség van.

— És meleg? — kérdezte Gábris, mert néha összekoczant a foga a hidegtől. Szeme ugy csillogott, mint a viz, ha a sugaras ég beléragyog.

Erzsók néne motyogott valamit és bólintgatott. De már inkább az álmosság sulya alatt, mint a bizonyitás kedvéért.

— Aztán van manna is? Piros, édes manna? Olyan, mint a gyümölcs meg a czukor?

Erzsók néne olyat bólintott, hogy egészen a térdéig ért a feje. Ott szépen meg is maradt. Motyogott még egyet-kettőt, aztán fujdogálni kezdett, mint a macska a bajusza alatt, kicsucsoritotta a száját, meg visszahuzta, aludt.

Gábris pedig ott maradt a párnáján. Könyökölt tovább és nézett nagy, fényes szemekkel. Hegyezte a füleit, elfojtotta még a lélekzetét is. Várt olyan erősen, hogy belesápadt a nyugtalanságba.

— Nini, — szólt csodálkozva a mama, ki benyitott néhány elfeledett tányérért a hátulsó szobába.

— Hát te még nem alszol, Gábris?

— Nem, — szólt a kis fiu és most már anyja felé forditotta szomjas tekintetét.

— De hát mit csinálsz?

— Várok, — felelt Gábris egészen a torka mélyéből. Olyan halkan, alig lehetett megérteni.

A mama boszszusan rántotta össze a szemöldjeit. Milyen izgágák is ezek a gyermekek. Ime, pár narancsot igért neki abból, ami marad, s ez a fiu vár, nem alszik. Leginkább pedig azért haragudott, hogy el is feledte a narancsot.

— Na, majd beküldöm, — felelt vissza keresgélés közben.

De a Gábris szeme megakasztotta. Odanézett. A kis fiu lopva, óvatosan intett neki, hogy jöjjön közelébb, aztán a szájára tette ujját s ugy várt tovább.

— Nos, mit akarsz, Gábris?

A kis fiu közelébb csuszott anyjához. Átfogta a nyakát két fázós kezével s lehuzta szépen fésült fejét egészen közel.

— Mondok neked valamit, mama — szólt nagyon komolyan. Az istent várom...

— Kis csacsi, te...

— Igen. Ő magához fog venni. Fel az égbe. Ott csupa fényesség minden, meleg van és lesz manna, piros, édes manna, nagyon sok...

Hátravetette a fejét és szemeit behunyva boldogan sóhajtott. Ki tudja, ő látott most valamit.

— De hát... kezdte akadozva az asszony s fel akart állni. Gábris azonban lehuzta megint. Kóczos haja az ő illatos, rizsporral behintett arczát bizsergette és selyem-ruhája suhogni kezdett, amint hozzáért a rongyos kis ing.

— Igen, mama — sugta Gábris — engemet magához vesz az isten. Mert szeret és sajnál. Mert én árva vagyok. Árva, igazán... Te nem is tudod.

Az anya térde egy kicsit megrokkant s feje mélyebbre hajolt. De nem szólt semmit. Csak érezte azt a nagy megdöbbenést, mely olyan, mintha megfagyna tőle az embernek minden csöpp vére.

Nincs ember, aki ne szeretné a szabadságot; de az igazságos mindenki számára követeli, az igazságtalan csak a maga számára.

Börne.

*

Szegényt a légy is jobban csipi.

Magyar közmondás.

A talizmán.

— Részlet *Fulda* Lajos vigjátékából. —

Fulda nagyhirű darabjára most készül a Vigszinház. Mi azt a jelenetét mutatjuk be, amikor Niccola a főudvarmester kioktatja Habakukot a grófi rangra emelt kosárkötőt és leányát Ritát.

NICCOLA *(Habakukhoz).*

Gróf ur, a lánya jön.

RITA *(élénken, szeleburdi módon).*

Apuska, édes!

HABAKUK.

Már azt hittem, hogy elvesztél. Az ám!

RITA.

Csatangoltam a kertbe' apám.

(Egy már összeharapdált almát tart a szájához).

Harapj be — olyan édes!

HABAKUK.

Fölséges! *(Tovább eszi).*

NICCOLA *(szörnyüködve).*

Oh!

RITA.

Hajnalra kelve,
Kiszöktem az ágyból nesztelenül.
Rám kaptam e furcsa ruhát s egyedül
Leszaladtam a kertbe.
Illatot szivni a liliomból
Harmatot inni rózsasziromból.
Mint a kis mókus, másztam a fákat,
Bujtam a bokrot, szedtem az ágat. —
Egyszerre csak leszakad a ruhámrul,
Az ami itt szokott csüngeni hátul:
A fodros uszály. Hála a papnak!
Varrják az ilyesmit máskor előre...

(Kihuzza zsebéből a leszakadt ruhafoszlányt s odadobja Niccolának).

Nesze, neked adom. Csinálj magadnak,
Ha tetszik, zsebkendőt belőle.

HABAKUK.

Egész az anyja!

NICCOLA.

Kisasszony, az istenért,
Fontolja meg, hogy itt e csacska...

RITA.

Megint pörölsz, te zsémbes macska.

NICCOLA.

Vannak szokások, amiket ha sért...

RITA.

Hát nálatok a jókedv tiltva van?

NICCOLA.

Már többször magyaráztam s hasztalan,
Hogy méltóságuk megköveteli....

RITA.

A méltóságunk?.. Sugd meg apa nékem,
Mi a méltóság voltaképpen?

HABAKUK.

A méltóság... Ami azt illeti,
Én sem tudom.

NICCOLA.

Furcsa! Azt teszitek,
Amit a többi tesz...

RITA.

A többiek?
Nem. Ugy a hogy ők, én nem tudok élni,
Lábujjhegyen járni, suttogva beszélni!
Itt soha ember nem mosolyog,
Mindenki gyanakszik, mindenki morog.
Nem meri senki a szemét fölemelni,
Zajtalanul kell inni meg enni,
Tilos az italból nyelni nagyot,
S illik ott hagyni a legjobb falatot.
Itt senki se jár — mindenki suhan,
Mint a kisértet, titokzatosan,
Reszketve tekint hátra, előre — :
Ha ez a méltóság, uram,
Megtarthatod, mi nem kérünk belőle.

NICCOLA *(vállatvonva).*

Én megtettem a magamét. — De csendet,
Felolvasom a mai órarendet.

(Kibont egy hosszu czédulát).

Egykor a trónterembe jöttök,
Negyed kettőkor früstököltök.
Félnégyre öltözködjetek ki
Legfelsőbb szolgálatra készen,
A felséget kiséritek ti
Ma mindenütt, hol dolga lészen.
Hatig fogadtatás lesz s pontba' hétkor
Kezdődni fog a sétakocsizás,
Az udvari ebédhez, mint egyébkor,
Pont nyolcz órára szól a meghivás.
Kilenczkor szólni fog a banda,
Az udvar szórakozhat ekkor —

HABAKUK.

Mi tizre alszunk, mint a bunda
És horkolunk pont negyed egykor.

(Kimerülve egy székre rogy).

NICCOLA.

Én távozom. Elhi a kötelesség,
De ismételten kérem, ne felejtsék,
Hogy hajszálon függ a király kegyelme,
S hogy két ilyen vad, rakonczátlan elme...

RITA.

Mogorva ember vagy te, hallod.

NICCOLA *(mélyen megsértődve).*

Én mogorva,
Ki másokat tanitok jó modorra?
Alászolgája!

(Megfordul s elsiet).

RITA *(aki apja mellett áll jobbról, szamár fület mutat Niccolának).*

Ég veled te bájos
Paprika Jancsi — nem, Paprika János!...

Ford.: **Makai Emil.**

Krónika II.

Dreyfus.

— nov. 19.

Midőn Francziaország nagy szenzácziója a következő sorok irására készteti, ugy látom, hogy a világsajtóban ez idő szerint van egy piruló alak: a tengeri kigyó. Ő most mély szomoruságot érez. Bizonyos capitis diminucióban van része neki, mert kénytelen belátni, hogy a teremtés ura megis csak az ember és nem a kigyó. Hasztalan látták őt Grant kapitány legrongyosabb gyermekei, a chioggiai halászok, csapkodni a sós Adriában; hiába mondta a magyar-horvát tengerhajózási részvénytársaság mentőcsolnakjainak oly számos izben: »Menjetek, mert el lesztek nyelve, mint a fiumei autonómia«; forró nyári éjszakákon továbbá hiába látogatta meg a világ összes segédszerkesztőit: a tengeri kigyó dicsőségének vége. Tulszárnyalta őt Dreyfus kapitány és a mi megalázott állatunk most a tenger mélyéből sziszeg a hetedik vagy nem tudom hanyadik nagyhatalomra.

— Megálljatok, majd kellek én még nektek, ha kisül, hogy a Scheurer-Kastner urnak rosszak a bizonyitékai.

Dreyfus kapitány, mondom. még több a tengeri kigyónál: ő a világ sajtóhibája. Neki joga van bármely rovatban felbukkani. Föl is bukkan, de mint téma és valljuk be, hogy a Dreyfus-dobnak lehetnek nagy intrikusok a verői, de a muzsikája ennek a dobnak az pompás. Ha Silvio Pellico tiz esztendei szenvedéseit olvasom, együtt könnyezek vele, látván a Spielberg aljának zöld tavaszát; ha Casanova hazugságait lapozom, lélegzetvétel nélkül szorongok, hogy meg tudja-e ő csinálni a létező abszurdumot, a hasoncsuszást a doge-palota esőcsatornáján. Mister Kenan is megborzongatja a hátunkat, irván a Péter Pál erődről, ahol az a szisztéma, hogy a csöndbe kell beléőrülnie a letartóztatottnak. De aztán az igazi az az óczeán rabja?! Követ lát és vizet és a szellő nem hirt hoz neki, hanem maláriát. A füvetlen parton ott kinozza a látható szabadság, a tenger és nincs egyéb öröme neki, minthogy levelet ir a kis lányának: »Megvan-e még a nagy gummibabád, aminek letépted a karját és a mamád akkor azt mondta, hogy az a milói Vénusz?!«.. Dreyfusnak joga van érdekesnek lenni. Sőt ha holnap azt telegrafálják Párisból, hogy a franczia Esterházyt is csunya módon keverték belé ebbe a dologba, mivel az irásáról, a haruspexek nélkül, az irásszakértők nélkül is kisült, hogy az csak hasonlit a Dreyfus kapitány kézirásához; ha mondom, kisül holnap, hogy Dreyfusnak csak a teste van Cayenneben, de otthon maradtak a mozgékonyabb részei, a milliói: Dreyfus kapitány valószinüleg akkor sem lesz kevésbbé méltó az érdekességre, a szánalomra. Azonban mindez csekély dolog a hatáshoz képest. Abban van az értelme az egésznek, hogy Dreyfus elárulta a hazát.

Nincs egyszerűbb büntett, mint elárulni a hazát. Az idegen katonai attasék ugyanis nem oly fösvények

mint a püspökök. Pazar ezreseket adnak minden csekélységért, olyan katonai titkokért tudniillik, amelyekhez nemcsak káplár ur Csutak juthat hozzá az ezredirodában, hanem még egyszerűbb polgáremberek is, például a nevezett altisztnek barátai és tisztelői. A legutóbbi bécsi hazaárulási pörben láttuk, hogy annak a két galicziai katonatisztnek micsoda apróságokért adott huszezer forintott a daliás Woronin ezredes. Minden két-három esztendőben uj mozgositást ad ki a közös hadügyminiszter; azt aztán a monarkiának mind a három-négyezer gyalogos meg lovas századánál lemásolja a század legfiatalabb tisztje vagy tiszthelyettese. Csak nyitva kell hagynia az asztalfiókot, hogy a káplár ur Csutak barátja szépen lemásolja az egészet és Woronin ezredes fizet, mint a köles. Ha továbbá akad a bakák közt anarkista, az is kolosszális sikerrel dolgozhatik; kipróbál például egy zászóalj valami uj puskaport, a szentlőrinczi lövöldében, ott ahová a tiszt urak madzagvasuton járnak, az egyéves önkéntes ellenben gyalog és lehajtott fővel, mint a pinzgaui. Már most hazaárulónak is csak egy kis jelentést kell irni arról, hogy az uj puskapor kipróbálása alkalmával száz lövés közül csak tiz talált, az se egészen hiteles szám, mert jelen volt a hadtestparancsnok ur és valamit csak kellett produkálni; csak ezt kell megirni egy kis jelentésben és Woronin ismét fizet. Azt is meg lehet tudni, hogy ez idő szerint kicsoda jár idegenben, kémlelni más országok katonai titkait. Tudom például, hogy X. ur tiszt és sem nem kviétált, sem nem csapatott el, a katonai sematizmusban azonban nincs benne a neve az idén. Tudom továbbá azt, hogy X. ur pompásan rajzol és jól beszél olaszul és az ezredénél azt mondják, hogy X. ur külföldi uton van. Ebből könnyü kitalálni, hogy X. ur jelenleg puha fekete kalapot visel, festőkazettával jár és vagy az olasz Alpeseket vizsgálja, vagy a régi várnégyszög táját, a melyet katonai elődei körülbelül ugy hagytak oda, mint Horatius Flaccus és barátja a filippii mezőt. Ha talán elfogják, akkor a római attasé igy szól az olasz hadügyminiszternek:

— X. ur nem katonatiszt, tessék, nincs benn a sematizmusban.

Ilyen ügyekben dolgozott Dreyfus is, vagy az, aki az árulást elkövette. Most négy esztendeje elfogtak Kielben két franczia tengerésztisztet, amint az erődítéseket rajzolgatták; az a két tiszt volt ez, akinek kegyelmet adott Vilmos császár. (Szintén egyike a nagy császár kevésbbé sikeres gondolatainak.) A vád szerint ezeket is Dreyfus árulta el és dicsérem Krieghammer lovassági tábornokot, hogy ami tisztikarunkban nincsenek ilyen gazságok elkövetői. A katonaiskolákban ugy látszik sokkal alaposabban tanitják a becsületességet, mint a magyar nyelvet.

Már most Europát az a kérdés foglalkoztatja, hogy Dreyfus kapitánynak jól tanitották-e a becsületességet. Én, a filiszterekkel együtt, azt vallom, hogy a jogerős itélet nem bolondság és abból, hogy minden ötszázadik elitéltet ártatlanul itéltek el, nem szabad azt következtetnem, hogy az ártatlanul elitélés közönséges kriminalisztikai rendszer. Bizonyos kivételnek tartom fenn a Köteles Mihályokat. Ezen az állásponton maradok akkor is, midőn Dreyfusban a rut hazaárulót szemlélvén, azt is nézem, hogy a világhistória mily nyugodtan hömpölyög el Dreyfus fölött. Senkise szalad Klió érczlapjaira töljegyezni: »1895-ben itélték el az ujkori Ephialtes-t.«

Mi ez? Halvérüek lettek az emberek és különösen az öt világrész hazafiai? Nincs már ember a kávéházban, aki odacsapja az ujságot és ökölbe szoritsa a kezét: »Nyomorult gaz áruló, darabokra tépnélek, ha itt volnál?« Ugy látom, nincsen.

Ephialtes gondolom, csak görög földön lehetett világhirüvé és oly gonosz emlékezetüvé, hogy megutálják végtelen nemzedékek. Ott, azon a korlátolt földön, ahol szirt keriti be az olajerdőt és tenger keriti be a partot és igy szól Hellas: »az én határaimon tul nincs más, csak a világ vége« — ott az áruló nagyobb bünösnek látszik. Adva van egy kicsiny haza és utána adva van egy nagy tragédia. Ezek a körülmények tették azt a hazaárulót, akinek a neve hallatára ökölbe szoritja a kezét az én kávéházi filiszterem. A többi hazaáruló, az csak olyan Ephialtesimitátor: nem érdemes rá jobban haragudni mint Somoskeőy urra.

Él közöttük egy nyolczvanesztendős ember, az is mutatja ezt a példát. Ugy mondják, sohase szennyezte be vérdijnak kapott pénz ez öreg ember fonnyadt kezét, mely most rózsákat olt és száraz aktákat másol. Ezt az ősz embert azonban Ephialtesnek tartották sokan, tartják még máig. Ha ma történnék az, amivel gyanusitják, akkor lenne közönséges bünös ő is, nem akkora, hogy mindenki szét akarná tépni.

Az ördög-sziget lakója ilyen »armer Sünder,« nyugalmas időkből való, midőn a hazaárulást egy kvalifikált hivatali büntettnek látjuk.

Ott van, a kőhöz kötve, mint a féreg, amelyet mindenki kedve szerint tapos. Borzasztó megaláztatás után jutott oda: a legényei előtt tépték le epaulettejét és fapadon kell hálnia, mikor kerekeken jár az ágya a saját palotájában; és már az ugy van, hogy egyforma bünösök közül jobban sajnáljuk azt, aki három milliót hagyott otthon. Talán a publikum hazaszeretetébe is belopózott a humanizmus, hogy ez igy van; talán soknak tartjuk a szabadságbüntetés maximumát is Dreyfus kapitányra szabva, mikor ugy gondoljuk, hogy e maximum számára akadhat még egy Dreyfusnél nagyobb bünös; de ez aztán az egész is. — Az uj bizonyitékokról már más a benyomásom. Olyan, mintha Polónyi beadványt intézne a büntető törvényszékhez:

— A Korotnai-ügyben uj bizonyitékaink vannak: nem a doktor vette le a kulcsot az öregasszonyról, hanem az öregasszony vette le Korotnairól.

P. D.

Ha a kormány beteg, a nép fekszik bele.

Börne.

*

Van vallás, amely a haláltól való félelmen alapszik, van olyan is, amelynek alapelve az élet megvetése. A filozófia az élet és halál kellő megbecsülésén épül föl.

A memoria.

Irta: CSEHOV.

Kellemes félhomály töltötte be Saromikin államtanácsos szalonját. A nagy bronzlámpa zöld ernyőjével mindenre a szobában: falra, butorra és arczra zöldes fényt vetett, hasonlót a délövi éjszakák derüjéhez. A kialvó kandallóban egy-egy zsarátnok néha föl-fölszikrázott, vörös fényt öntve el az arczokon, de ez nem zavarta meg egészben véve a szinek harmoniáját... A hangulat, ahogy a festők mondják, át és átjárta az egész képet.

A kandalló előtt levő karosszékben ül maga Saromikin; nyujtózkodásán meglátszik, hogy épp most fejezte be az ebédet. Rokonszenves külsejü ur, szürke bürokrata szakállal, nyájas, kék szemekkel; mellette alacsony zsámolyon, lábát a kandalló felé nyujtva, Lopnev, az alkormányzó terjeszkedik lomhán Erős, energikusnak látszó férfi, aki körülbelül negyven éves lehet. A zongoránál Saromikin gyermekei játszanak: Nina, Kolja, Nadja és Vanja. A félig nyitott ajtón át, amely Saromikin feleségének boudoirjába vezet, gyönge fénysáv lopódzik a szalonba. Benn iróasztala előtt ül Saromikin neje, Anna Pavlovna, a helybeli hölgy-bizottság elnöke, élénk temperamentumu, pikáns uriasszony, aki nem lehet sokkal több harmincz évesnél. Fekete, ragyogó szemével az orrcsiptetőjén át egy franczia regény levelein szalad végig; a regény alatt agyonbabrált bizottsági jelentések hevernek tavalyról.

— Azelőtt városunk ebben a tekintetben szerencsésebb volt, elmélkedett Saromikin, nyájas szemével a villogó szénparázsra hunyoritva; nem mult el tél anélkül, hogy egy-egy csillag fel ne keresett volna. Jöttek szinészek, hires énekesek, mig most... tudja az isten miért, de zsebmetszőkön és kintornásokon kivül ide nem dugja az orrát senki. Nincs egyáltalában semmiféle esztétikai élvezetünk... Ugy élünk, mint az erdőben... Bizony... Emlékszik még Excellentiád arra az olasz drámai hősre... no hogy is hivták... az a hosszu, fekete... a memoriám mindig cserben hagy... Megvan!... Luigi Ernesto de Rugiero... Csodálatos egy ember volt, csupa erő. Mindenik szavától rengett az egész szinház. Annettem nagyon érdeklődött a tehetsége iránt. Megszerezte számára a szinházat, azonkivül mindegyik fölléptére maga árusitotta a jegyeket... Ő hálából megtanitotta nőmet szavalásra és mimikára. Nagyszerü egy ember!... Itt volt nálunk — ha nem csalódom — tizenkét évvel ezelőtt... Nem... mit is beszélek?... Tiz évvel ezelőtt... Annette, hány éves a mi Ninánk?

— Kilencz, kiáltott ki boudoirjából Anna Pavlovna. Miért?

— Semmiért, asszony, csak ugy kérdezem... Akkoriban volt egy pár világhirü énekes... Emlékszik Klebricina tenoristára?... Micsoda ember!... Már külsejénél fogva is elragadó. Szőke fej... kifejező tekintet, párisi modor... Hát még a hangja! Egyetlenegy hibája volt csak: hogy néha gyomorhangot is használt s hogy a magas C már inkább sivitás volt, mint hang — de egyébként tökéletes énekművész... Azt mondják, hogy Tamberliknél tanult. Annette-tel együtt kibéreltem számára a klubhelyiséget s ő, hogy szivességünket viszonozza, néha egész estéken, sőt éjszakákon át énekelt a lakásunkon... Annette tanult is nála... Itt volt, emlékszem is mikor, nagybőjt idején... vagy tizenkét-tizenhárom esztendeje lehet... Nem, több!... Átkozott memoriám van!... Annette, mondd csak, hány éves a mi Nadjánk?...

— Tizenkét éves.

— Persze tizenkettő... ha az ember tiz hónapot hozzászámit, akkor tizenhárom... Azelőtt élénkebb volt az élet a mi városunkban... Voltak például jótékonysági estélyek... Micsoda pompás mulatságok, istenem!... Énekeltek, muzsikáltak, tánczoltak... Emlékszem a háboru után volt, amikor keresztülvonultak városunkon a török foglyok; Annette a sebesültek javára estélyt rendezett... Ezeregyszáz rubel volt a tiszta bevétel. A török tisztek szólni se tudtak elragadtatásuktól, amikor Annette énekelt s folyton a kezét csókolták. Haha... Ázsiai népek ugyan, de nagyon szeretetreméltó nemzet fiai. Az az estély ugy sikerült, hogy, gondolom, fel is jegyeztem a dátumát naplómba... Mikor is volt?... Ha nem csalódom, hetvenhatban... Nem. Hetvenhétben... Nem. Talán Excellentiád tudja, mikor voltak itt a törökök. Annette, mondd csak, hány éves a mi Koljánk?

— Hét éves vagyok, papa, válaszolt Kolja, egy sötétbarna, szénfekete haju gyerek.

— Bizony, az ember vénül s elfogy minden energiája, sóhajtott közbe Lopnev. — Ez az oka, barátom, a vénség!... Fiatal rendezők nincsenek, a vének pedig megvénültek... Hiányzik a tűz!... Én, amikor fiatalabb voltam, sohase tudtam elviselni, hogy a társaság unatkozzék... Jobb keze voltam ő nagyságának... Amikor arról volt szó, hogy jótékony estélyt kell rendezni, vagy tombolát; vagy ha támogatni kellett egy-egy átutazó hirességet — a legsürgősebb teendőimet is félbehagytam s teljesen az ügynek szenteltem időmet... Emlékszem, egy télen a rendezés annyira megerőltetett, hogy belé is betegedtem... Sohase felejtem el ezt a telet... Maga nem emlékszik arra a működvelő előadásra, amelyet feleségével együtt a tűzkárosultak javára rendeztem?...

— De melyik esztendőben is volt az?

— Nemrég... Hetvenkilenczben... Nem. Gondolom, nyolczvanban... Ugyan kérem, nem mondaná meg, Vanja lányuk hány éves?

— Öt, kiáltott ki a boudoirból Anna Pavlovna.

— Tehát ugy hat esztendeje... Bizony, barátom, akkoriban volt élet. De ma?... Hiányzik a tűz!...

Mindaketten elmélyedtek gondolataikba. A kandallóban utolsót lobbant a kialudt zsarátnok. Azután belepte a pörnye.

A rátótiak.

Irta: PAPP DÁNIEL.

(Folytatás.)

11.

— Megbolondulok — kiáltotta most a polgármester és feje fölött összecsapta a kezét. A falanksz szánakozva nézte a jelenetet, miként azt örvendetes alkalmakkor oly gyakran teszi az őszinte ember. Ekkor a gróf szeliden félretolta a polgármestert:

— Ne bolonduljunk meg, polgármester ur és ön is csillapuljon Schmalz ur. Most már határozottan konstatálhatom, hogy aki itt elmenekült, az nem volt más mint a polgári állásu Szarka János. Találkoztunk vele feljövőben és mondhatom, hogy zilált beszéde és rendetlen külseje egyaránt arra vallott, hogy távozása szokatlan körülmények közt történt.

— Le kellett volna tartóztatni — dörögte az ügyész.

A Schmalz ur szőllejében most kitört a nevetés. Mindenek, akik hozzátartoztak a furcsa csoporthoz, versenyeztek a kaczagásban. Ugyszólván csak Schmalz ur maradt komoly, meg a polgármester aki a hidegtől összeborzongott egy kissé és szorosabbra fogta a köpönyegjét. A tiszti ügyész meg a professzor közébe állt a két embernek, amint azok még mindig gyülöletes pillantásokat vetettek egymásra és részvéttel veregették a korcsmáros vállát.

— Ön legalább megérkezett a döntő pillanatban, — jegyezte meg az ügyész. — Gondolja csak el, hogy ehhez hasonló ügyekben hányszor elkésik az ember...

— A polgármestert kitömni szeretném — suttogta neki a természetrajz tanára.

— No menjünk, menjünk polgármester ur, — mondta a gróf és elinditotta Purcz Endrét. Az ment vele, összeránczolta a homlokát és csak egy ismerős hangra állt meg ismét.

— Jaj be jókedvüek vagytok, — kiáltotta a nyaraló felől Gábor százados.

Ez a kiáltás megállitotta Purcz Endrét.

— Nevess te is, nevess, nevess, a te bolondságodból származott minden — dörögte oda a századosnak.

Azután lekanyarodott a gledicsiákon keresztül az ösvényre és nem törődött tovább a századossal. Az a hajnali világosságban ugy mozgott, mint Oszszián hősei a zugó viharban. Kurta zubbonyával, sovány lábszáraival valami árnyék volt Gábor százados a ködben. A kezével mintha utána akart volna kapni a polgármesternek, a távozó jó barátságnak, de az nem fordult vissza. Csakhamar a kocsi előtt állt meg a gróf vendégével.

— Nincsen baj odafönn — mondta a gróf a feleségének.

— Egy szokatlan bonyodalom — tipegett most a polgármester a grófné elé — egy szokatlan bonyodalom hoz azon kellemes helyzetbe, hogy méltóságodat ilyen kora órában üdvözölhetem. A gróf ur — folytatta zavarodottan — a gróf ur különben mély hálára kötelezett.

— Üljön ide mellém, polgármester ur — szakitotta félbe a grófné.

Purcz Endre föllépett a kocsiba; a gróf utána szállt, felhajtották a kocsi kettős tetejét és tovahajtattak.

— A gróf ur hálára kötelezett — ismételte a polgármester — bár alapjában véve ugyis csak félreértésen alapult a dolog. Egy félreértésből kifolyólag pedig nem szabad, hogy valamit veszitsen az ember.

— Ön a kalapját veszitette el — jegyezte meg a grófné.

Az bizony ugy volt. Purcz Endre a csatatéren hagyta a sisakját, mint egykor Flaccus. A jó ember mindeddig nem is vette észre, hogy a fejéről nincs mit lefujni a reggeli szélnek. A gróf jóizüen nevetett és szivart dugott a polgármester szájába.

— A feleségem megengedi — mondta — önnek szüksége van egy kis szórakozásra.

— Meg egy kalapra is — mondta a grófné; — nézze, én leszedem a kalapomról a fátyolt és kölcsönadom magának. Egészen férfiszabásu, csak egy kissé keskenyebb a karimája.

Azzal a polgármester, akinek már nagy gondot okozott ez a kérdés, megkapta a grófné kalapját. A bégaszögi utczán aztán leszállt a kocsiról és alázatos hajlongásokkal bucsuzott el. Egynéhány paraszt már a kukoriczás felé tartott. Azok a polgármester közeledtére félig letértek a gyalogjáróról és csudálkozva nézték a hatalmas tisztviselő kalapját. A kalap nem volt alkalmas arra, hogy bárminő titkokat is eltakarjon Körülbelül akkora részt födött el a polgármester fejéből, amekkorát egy tisztességes tonzurával szoktak bekeriteni.

— Barmok, mit bámultok? — kiáltott most a polgármester. Az egyik suhanczot a tarisznyájánál fogva sajátkezüleg le is rántotta a kövezetről. Valakin csak bosszut kellett állni azért az eseményért, amelyben megvolt az arisztoteleszi hármas kellék.

*

A polgármester elbujt a világ szeme elől negyvennyolcz órára. A népgyülés, amelyet másnap kellett volna megtartani, szintén elmaradt, mert Purcz Endre betegnek jelentkezett a hivatalában; a mozgalom vezéréről sokkal tréfásabb hangon kezdtek beszélni a rátótiak, semhogy egyelőre a szónoki emelvényre állhatott volna Purcz Endre. Bizonyos komor felhők voltak a levegőben és a falanksznak titkos irigysége, mely eddig csak abban az egyetlen hirlapi közleményben jelentkezett, uj táplálékot nyert. Ezeket az embereket nem lehetett a bizottsági tagsággal lekenyerezni. Purcz Endre érezte, hogy nehéz harczok előtt áll és mintegy előre ki akart pihenni. Harmadnap este aztán kimozdult a házából, hogy a rátóti hangulat nyomozásában megtegye az első lépést. Az utczán ügyelt, hogy legbizalmasabb ismerőseivel ne találkozzék és először is, talán véletlenül, talán szándékosan, a Purczovicsék utczájába fordult be. A Helén ablaka mind sötét volt.

— Mi ez? — döbbent meg a polgármester. Körülnézett, hogy nem látja-e meg valaki, azután átment az utczán és megfogta a kilincset.

A kapu zárva volt és Purcz Endre nem mert csöngetni. Eszébe jutott, hogy a látogatáshoz tulajdonképen nincs meg a kellő jogalapja. Ebben a pillanatban belülről fölzárták a kaput és kitárták mind a két szárnyát. Két napszámos ember targonczákat tolt ki, teli kofferekkel és gyalulatlan ládákkal. A vén cseléd velük volt.

— Mit csinálnak, lelkem? — kérdezte a polgármester.

— A kisasszony holmiját viszszük ki a vasutra, — mondta a cseléd és nagyot sóhajtott.

— Hová utazik a kisasszony?

— A kisasszony már elutazott Pestre; azt mondta hogy nem is jön vissza.

A polgármester elhalványodott. Ez a kemény leány szégyelte bizonyosan, hogy egyszerre botrányhős lett mind a két udvarlója. A párisi-utczán szél süvöltött végig, a polgármester ugy érezte, hogy az most lefutta a Rajmond szobrának legszebb koszoruját. Ez volt az első katasztrófa.

A második katasztrófa.

Ez alkalommal ahhoz a legendás eseményhez érkeztünk, midőn elolvad a márvány. Az érczek sajátsága Rátóton ráragadt a nemes karrarai kőre és Rajmond herczeg, a burgundi választófejedelem, mélyen szenvedett a szokatlan teknikai csuda alatt. A művészet oltára Rátóton határozottan nem sikerült, és ugy járt, mint a fontainebleaui iskola. Megölték az alaki kérdések. A szobrászatban ugyanis a művészet géniusza szereti az egyszerü bevezetéseket és megriad az olyan czifra ajtóktól, aminő a flórenczi baptisterium bronz bejárata. A márvány már kipontozása alkalmával is azt köti ki feltételül, hogy czeremóniák ne legyenek. Egyszerü ez a művészet, nem türi a komplikácziókat, anyaga egységes; a pénz tudniillik. Földmivelő országokban azonban ez a kellék egyenes összeköttetésben van a gabonaterméssel és a figyelmes szemlélőnek valóban ugy tetszik is, hogy hazánkban mindig akkor teremtettek szobrokat, midőn rossz volt a gabonatermés. Az emlékművek ennélfogva nálunk kevésbbé emlékeztetnek azokra a nagyokra, akiket ábrázolnak; inkább az agráriusok nyomott helyzetére emlékeztetnek. Ez utóbbi gazdasági bajnak emeltünk mi kolosszális emlékműveket és Rátót ebben a tekintetben még jobban kifejezte az elvet. Az első katasztrófa után ugyanis nevezetes ellenakczió született; a közvélemény, amely ellene fordult a polgármesternek, a falanksz tendencziózus gunyolódásaitól támogatva, kezdett odanyilatkozni, hogy az anyagi viszonyok nem engedik meg a nagyobb áldozatokat. A kormánynál és Lothár főherczegnél történt ugyan némi kezdeményező lépés, de a kormány azt felelte, hogy a művészet önmagában hordja erejét és hogy

midőn a vidék történelmének megörökitéséről van szó, akkor a központi kormányzat kizárólag csak arra szoritkozhatik, hogy köszönetét nyilvánitsa. A főherczeg, az tett némi adományt, de azzal már tulságos merész dolog lett volna monumentális dologba fogni; az csak arra lett volna elegendő, hogy a sokat hányatott burgundiai választó-fejedelem a városháza tanácstermében gipszszobrot kapjon. A város közönsége, mint mondottuk, szintén huzódozott a fizetéstől és igy azon a tágabb ankéten, melyet az elmaradt népgyülés helyett tartottak, ezt a kérdést kellett legelőbb is tisztába hozni.

(Folytatása következik.)

SAISON.

Lányok a szinházban.

Nézem a levegőt. Nagy érdeklődéssel nézem, mert a levegőt ritkán lehet látni. Mikor láthatóvá lesz, akkor már köd és ilyenkor azután tőle nem lehet látni semmit. Most azonban még nem köd, csak igen-igen lenge hideg párázat, a melyben ugy látom szubtilis fehér szálak huzódnak végig, mint elenyészően vékony hurjai valami hangszernek. Ha maradt volna még bennem egy csipetnyi poézis, alkalmasint a hangját is hallanám ennek a rejtelmes instrumentumnak, igy azonban kénytelen vagyok megelégedni annak a konstatálásával, hogy valami van a levegőben. Valami. Hangulat vagy nátha, sőt valószinüleg mind a kettő, mert tudvalévő dolog, hogy ez a kettő együtt képezi a morált és én hiába tagadnám, érzem, hogy amint kissé szédülő fejjel belebámulok ebbe a hideg párázatba, leküzdhetetlen erővel tülekedik fel bennem a tanulmányos erkölcs.

Ez a saison, ha nem ő volna az absolut saison, az influenza saisonja kellene, hogy legyen. Az influenza azonban immár kiment a divatból, noha valamikor csakugyan divatos vala. Talán három esztendeje ennek, a mikor felfedezték a náthának ezt az előkelő fajtáját. Miután orvosi vélemény volt, hogy csak a jobb köröket látogatja, mi valamennyien, akik jobb körök vagyunk, boldogan vallottuk magunkat influenzásoknak és az előkelőség büszkeségével trombitáltunk bele a zsebkendőnkbe. A meggondolatlan influenza azonban csakhamar fellépett a Liliom-utczában is, amely tudvalévőleg az alsóbb osztályok számára fentartott nyavalyák: a tifusz meg a kolera kedvencz tartózkodási helye és ezzel a jobb körökben eljátszotta a maga kis játékait. Az influenza lejárta magát, sőt elzüllött és odakerült azok közé a valamikor jobb napokat látott, de később végképpen alámerült alakok közé, akikről nem illik beszélni a jó társaságban.

A magam részéről őszintén sajnálom, mert be kell vallanom, hogy az influenza dolgában járatosabb vagyok, mint erkölcs ügyében. Az erkölcs, mint minden az életben, csak hangulat és pedig az elismerten unalmasabb hangulatok közül való. Kizárólag a fiatal hölgyek számára van alkotva, akár csak a *Szegény ifju története,* ez a felette erkölcsös szinmü, a mely a lányok gyönyöre és a mamák megnyugvása.

Igen, a mamák megnyugvása. Mert én a mamákról akarok tulajdonképen beszélni, a szegény, agyonzaklatott és ezernyi aggodalmaktól gyötört mamákról, akiknek a saison minden gyönyörüsége csupa gond és csupa szorongás. A leányos mamákról, főképen pedig az eladó lányos mamákról, akikre most annyi nehéz, nehéz nap borul az első jourtól az utolsó bálig.

Én érzem és értem a lányos mamák kinszenvedéseit, annak a situationak a végtelenül kinos és ezernyi aggodalomtól körülfenyegetett voltát, a melybe őket egy kialakulásban levő, forrongó, formátlan és fejletlen társasélet hullámzása sodorta és a mely kényszeriti őket, hogy legyenek egyszerre diplomaták, bölcsészek, tanárok és — mamák. De hadvezérek első sorban. Mintha minden, amit a korszellem fejlődése és botlása, haladása és tévedése létrehoz, egyenesen ellenük irányulna, a nőemanczipácziótól a verizmusig. Egy szakadatlan őrtállás az egész életük. Egy rettenetes felelősség terhe van a vállaikon: őrizniük kell a legdrágább kincsüket, ugy, hogy egyuttal kitegyék azt minden támadásnak. Az ő feladatuk, hogy elriasszák az alkalmatlan tolvajt, de ügyesen nyitva hagyják az ajtót, mikor az alkalmas tolvaj jelentkezik.

Amit itt elmondottam azonban csak általánosság. A konkrét eset az, hogy együtt ültünk a nemzeti szinházban a héten ő nagysága a mama, aki csupa gondosság, ő nagysága Margit kisasszony, aki csupa báj és szendeség és én, aki se gondos, se bájos, se szende nem vagyok. Két darabot adtak, egy rövid, de érzelmes hazait és egy hosszabb, de vidám francziát. Az érzelmes magyar elmult minden baleset nélkül és ő nagysága, az okos mama ezért kiáradó hálával dicsérte az erkölcsös szerzőt, de nem állhatta meg, hogy meg ne dicsérje önmagát is, aki bölcs előrelátással gondoskodik arról, hogy a lánya szüzies gondolkodását illetlen sejtések ne zavarják. A mama boldog volt és megható a maga boldogságában. Kezdődött azonban a vidám franczia darab, a melyben Náday mester, Ujházy mester sőt, ha jól emlékszem, Hetényi mester is ötletes, de ugynevezett kétértelmü dolgokat mondogatnak és pedig meglehetős sűrű egymásutánban. A gondos mama boldogsága megszünt, ő nagysága izgatott sőt ideges lett és valahányszor a hálás közönség viharos derültséggel honorálta az elmés kétértelműségeket, mi hárman egy névtelen zavar kinos elfogultságával harapdáltuk az ajkunkat. A helyzet kiélesedett, mint ahogy a diplomácziában mondják és ki tudja mi lesz a vég, ha a bájos és szende Margit, aki a helyzet »súlypontja« volt, a legközelebbi kétértelműségnél, az ő tizenhét esztendejének imádni való naivságával oda nem szól a mamájához:

— Mamuskám, én ezeket teljességgel nem értem.

A gondos mama megkönnyebbülten sóhajtott fel és én is megkönnyebbülék. Jó asszonyom, önnek nincs miért aggódnia. A bájos és szende Margit nagyon jól tudja, hogy mit szabad tudnia és mit nem, sőt azt is tudja, hogy mit szabad értenie és mit nem szabad értenie. Az a sok gond és az a sok aggodalom, amit ön egy saison alatt végigszenved, a legfeleslegesebb keserüség a világon. A kis Margit tudja, amit tud és ezt tőle, hála istennek, el nem veheti se ön, se más, senki se. Hogy ön is tudta volna ezt az ő korában, azt nem állitom, sőt,

ha ugy kivánja, nem is hiszem; de ez a világ nem is az ön világa többé, hanem az övé, amelyhez jussa van, akárcsak a levegőhöz és a melyet épp oly kevéssé zárhat el tőle, akár csak a levegőt. Amit Margit a szinpadon lát, az nemcsak a szinpadon történik. Ez ugyanaz, ami a levegőben van és levegő az van mindenütt.

És ezért én egy csöppet se sajnálom a szende Margitot, de mély részvét fog el, ha elgondolom micsoda aggodalmak dulnak az ön jó anyai szivében, mikor vasárnap végigtanulmányozza a szinházi műsorokat és tépelődve kérdezgeti önmagától, mit szabad megnézni a lányának és mit nem. Saját magának be kell vallania, hogy maga se tudja, mit szabad és mégis tudnia kell a más számára is. Hiszen ön elpanaszolja nekem, aki a mamák barátja vagyok, hogy a lányok már manapság többet tudnak, mint a mamájuk és mégis természetesnek, vagy legalább is jogosnak tartja, hogy az ön tájékozatlansága irányitsa a leánya tájokozottságát. Igy oltja belé a leánya lelkébe nem az ártatlanságot, oh ez benne volt eredetileg is, de a hipokritaságot; nem a tudatlanságot, ami sohase erény, hanem a tudás tagadásának szükségérzetét.

Ma, amikor minden a tudást szolgálja és pedig nemcsak a jónak a tudását, lehetetlen nem tudni többé még a geniknek sőt az akadémikusoknak is. Amit Margit a szinházban nem tanul meg, arra bőségesen megtanitja az ujság, a zsur, a könyv, a nagy emanczipáczio intézményei: a hivatal és az egyetem.

Nagyon felesleges fáradozás a daraboknak ez az aggodalmas megválogatása. Minden tisztességes fiatal lány veszedelem nélkül végignézhet minden darabot, amit egy tisztességes asszony erkölcsi érzületének felháborodása nélkül végignéz. Az unalom fiatal lányok gyönyörűségének se nélkülözhetetlen kelléke; és az erkölcsnek szabad olykor jókedvünek is lennie. Igaz, hogy a szinpadon olykor helytelen dolgok is történnek, de hát az élet vajjon csupa helyes dolgot produkál-e; és ha a szinházat el is zárja ön a leánya elől, elzárhatja-e előle az életet is?

Mindezeket összefoglalva, fogadja ismételten őszinte részvétem kifejezését. Ebben a vadonatuj világvárosban, ahol senkise tudja, mit és hogyan kell csinálnia, ahol minden csupa kisérlet, csupa tapogatódzás, azt hiszem még valamennyiünk között, akik ugynevezett társaságos emberek vagyunk, az ön helyzete a legnehezebb. A régi jó idők boldog mamáinak elég volt megtanitaniok a leányaikat arra, hogy mit tudjanak és önnek meg kell tanitania a leányát arra is, hogy mit nem szabad tudnia. Nehéz és kényes dolog, de megnyugtathatom, hogy a kedves gyermek, hála istennek, már ugy is tudja. Egész bátran elviheti a szinházba, ha nem is a szegény ifju történetét adják. Az ő erkölcsei felől nyugodt lehet; és ha talán akad valami aggodalmaskodó vagy rosszmáju szomszédja, aki el fogja bigyeszteni az ajkait, a szende kis Margit tudni fogja, mikor nyugtassa meg az ő aggodalmas, erényeit féltő anyuskáját:

— Mamuskám, én ezeket teljességgel nem értem.

Szigma.

FÉLMULT IDŐKBŐL.

Bontják a Najgebájt.

Egymás után tünik el a régi *Pest* sok szomoru és vidám emléke. A kisvárosias, alacsony házas utczák helyére körutak épülnek — a patriarkális életet fölváltotta a metropolisok egyformán szürke, egyformán közönyös hangulata.

A közös hadsereg ócska épület-kolosszusaira került most a sor, és a tót napszámos csákánya e héten már nekifeszült az *Ujépület* mogorva, disztelen falainak.

Mintha homályos, ködös estékben, a sápadt, sárgult levelü akáczok alatt élet támadna. Véres árnyak kelnek, szállnak és elmondják komor, szomoru tragédiájukat.

*

Öreg, roskatag térdü aggastyánok, hófehérhaju matronák még emlékeznek 1849. októberére.

Szomorubb ősze nem volt Magyarországnak mint az, amelyik a világosi fegyverletételt követte. A főváros ostromállapotban volt és Haynau, mint teljhatalmu katonai kormányzó parancsolt benne. A bresciai hyéna a gróf Károlyiak egyetem-utczai palotájában lakott; és a lehető legkényelmesebben elhelyezkedett a hatalmas dinastia családi házában.

Az első rémes három hónap elteltével már szórakozásra gondolt, sőt a népszerüséget is kereste Haynau. Szinte pirul a tollam leirni, hogy akadtak olyan gyáva lelkek akik hizelegtek ennek a szörnyetegnek, aki még az osztrák hadseregnek sem volt népszerü alakja, és akinek vérengzéseit utoljára a bécsi kormány is megsokalta és nyugalomba küldte.

Egy sereg *gutgesinnt* budai és pesti polgár diszalbumot nyujtott át a rettegett férfiunak. A körülbelül lábnyi magas, másfél láb széles, finom, sima aranyfüzérekkel diszitett papirra irt album első oldalát Haynau arczképe foglalta el a következő ajánlással:

A hála és öröm ünneplő hangjai.
Hódolatuk jeléül nyujtják
Haynau báró ő nagyméltóságának
a legmagasabbra becsült hősnek, vitéznek,
a magyar lázadók leigázójának,
cs. k. táborszernagynak és az egyesitett
osztrák-orosz hadsereg magyarországi
főkormányzójának
Pest városa jóérzelmü polgárai.

Aztán egy hosszu dicsőitő vers következett és utána vagy három négyszáz pesti polgár aláirása. A legtöbb aláiró nincs már az élők sorában, valamint régen csöndes emberekké váltak mindazok, akik részt vettek Haynau fényes ebédjein a Károlyi palota fejedelmi fényü termeiben. De a fehér lapokra nyomtatott sötét betük megőrizték nem egy történelmi szerepet játszó egyéniség nevét, aki azokban a rettenetes napokban fölment a kormányzó biborszinü posztóval behuzott lépcsőin. Mert vérvörös posztót borittatott Haynau a lépcsőkre, mintha, mint a középkor hóhérai, külsőleg is akarta volna jelezni borzalmas mesterségét.

Az akkor Szilágyi szerkesztésében megjelenő *Magyar Hirlap*, amely a geográfiai fogalommá vált Magyarországnak afféle oficziózus közlönye is volt, szintén tömjénezett a szörnyetegnek, és lapjait forgatva, Haynaut minduntalan ugy látjuk föltüntetve, mint a pol-

gárok életének őrét, a *tartomány* nyugalmának helyreállitóját. Ugyancsak itt olvassuk 1850, február 3-iki kelettel, hogy »a *főkormányzó ur* ő excziáját tegnap, gyertyaszentelő boldogasszony ünnepén Szczitovszky esztergomi herczegérsek ő eminentiája látogatta még és a palotában két órát töltött«.

Haynau elrendelte, hogy a farsang mentől élénkebb legyen, sőt egyik-másik előkelőbb czégü bálon személyesen is megjelent. Természetesen jóravaló hazafi, becsületes, magyar érzületü asszony, leány nem jelent meg abban a borzasztó esztendőben nyilvános tánczmulatságon, de annál több volt a katonatiszt, pesti polgár-család és az uj, hivatalos nagyságok.

Fájdalom, nagyon sok volt köztük a magyar — igy, mint egy régi följegyzés emliti, az ugyancsak 1850 farsangján tartott lövész-bálon, Haynau hosszasabban társalgott Madarassy főtörvényszéki elnökkel, valamint Luka pesti törvényszéki előlülővel is, és kifejezte örömét, hogy a magyar urak mind tömegesebben jelentkeznek hivatalos szolgálatra.

De legérdekesebb volt az a bál, melyet 1850 február elsején, pénteki napon, Haynau maga adott.

Kezeim közt van egy meghivó erre a mulatságra, azonkivül Haynau egy privátim irt levélkéje, is. Ilyeneket néhány szerepet játszó, előkelő asszonynak irt, mert fővágya volt néhány arisztokrata családot is megnyerni.

Ezek a levélkék halványkék, az akkor divatozott *Bath*-féle papirra vannak irva, s jellemző, hogy a dátum mindenütt igy hangzik: *Hauptlager Pesth-Ofen* . . . stb.

Daczára, hogy Haynau semmi költséget nem kimélt a mulatság fényessé tételére, a katonatiszti és hivatalnoki osztályt kivéve, a *régi* Magyarország szereplői közül alig lehetett valakit ott látni.

Városszerte óriási feltünést keltett, hogy Somssich Pál megjelent a mulatságon, és két feltünően szép leány, az Orczy baronessek.

Azonban nem a Szent-Tamásnál elesett hőslelkü István árvái, akik akkor különben is csak növendék-lánykák voltak, de a Tarna-Örsön lakó Orczy-leányok.

Haynaut teljesen megbabonázta a két szép báróné; egész este lovagjukul szegődött és a cotillont is velük tánczolta.

Másnap a hivatalos sajtó dicshimnuszokat zengett a főkormányzó báljáról, a két Orczy-leányt Venushoz hasonlitotta, a *hős, vitéz főkormányzót* pedig a hadak istenéhez, Marshoz, aki tudvalevőleg már a hajdankorban is hódolt Aphroditének.

A bál után következő héten két hevesmegyei gentry találkozott az Arany-sasban.

Az abszolutizmus idejében egyike volt ez ama helyeknek a fővárosban, ahol szabadabban lélekzett a magyar, ahol a derék vendéglős kipróbált pinczér-gárdája azonnal jelentette a nemes uraknak, ha *spiczli* mutatkozott a látóhatáron.

A két jó pajtás leült a sötétes, bolthajtásos terembe, mikor egyszerre csak nyilik az ajtó s egy harmadik czimbora, pestmegyei nemes ur, telepedik le közéjük.

— No hiszen ugyan felcsufolták a vármegyéteket az Orczy-lányok, — köszöntött a hevesi urakra, — néhai való jó Orczy Lőrincz megfordul a sirjában, hogy ivadékai ott rőföltek a Haynau báljában:

Az egyik hevesmegyei gentry erre mordul összerántotta a szemöldökét, aztán csak amugy pipaszár mellől odavetette:

— Hát 'iszen mink is gondoltunk már erre, de megvigasztalódtunk. Csak afféle félvérek, *raczkák* ám ezek a baronessek, az anyjuk csepürágó, kötélen tánczoló micsodás volt, akinek se országa, se hazája. Az ugyan a gyerekeit se tanithatta hazaszeretetre.

Aztán ugy foghegyről egy hosszut, kocsisosat köpött a padló kellő közepére. Ez volt a kritika, amit Magyarország egyik legősibb családjának a sarja mondott azokra az uri magyar lányokra, akik nem átallottak résztvenni a bresciai hiéna mulatságán.

És ezt a kritikát gyakorolta akkor az egész ország. — Most, hogy lerombolják a Nájgebájt, Haynau nevét is emlitik néha a társaságban öreg, roskatag térdü urak, hófehér haju matrónák, és még most is elhalványodik ilyenkor a homlokuk; és mintha szemeik előtt halvány őszi ködben kékes füstoszlopok, véres árnyak kelnének, szállnának, mig a tót napszámos csákánya kopog a kövön és elpusztul a *Nájgebáj*, gyászos idők utolsó emléke.

Vicomte Letorière.

INNEN-ONNAN.

△ **A rozsdaember.** Valamikor gépembernek nevezték, amikor ugy-ahogy hajtotta is az állam kerekeit. Furcsán berregett a nyelve s valami különös lelketlen merevség nyilatkozott minden tettében. Csakugyan gép volt, amelyet mikor lejárt, az ócska vasak közé dobtak. Most, hogy jó néhány esztendeje ott hevert, Bánffynak eszébe jutott, hogy lehetne még valamire használni. Amolyan kávémasinára való mégis csak lakozik még benne. Kiszedte hát a lomtárból, fölhuzta s odatette a magyar delegáczióba, elnöknek. S a masina ismét berregett, sajátságosan nyikorogva, vagy prüszkölve, fontoskodva okádta magából a füstöt s minden jól is ment. Ám a régi rozsda alatt mintha régi álmok a régi nagyságról kisértenének a kis kávémasinában. Maga is ugy érzi, hogy ő róla régóta hallgat a hir, meg a félhivatalos ujság. Tán vele együtt a régi Magyarország is az ócska vasak közé került s ez az uj állam nem tud semmit a régi gépemberről. És kezdett regélni önmagáról: tisztelt delegáczió, nem emlékszenek reám? Én nem vagyok uj, sőt régi, nagyon régi vagyok. Voltam sróf is a többi srófok között, de voltam egész masina is. Több izben miniszterséget viseltem, hej, egyszer mint miniszterelnök is ültem önök között. A tisztelt delegátusok meg összenéznek ezen a sajátságos beszéden. Hiszen nagyon jól tudják ezt mindannyian! Ki nem ismerné a gépembert, aki megcsinálta a dupla paragrafusos közigazgatást és nem csinálta meg a polgári házasságot? És jelentősen összenéznek: ni ni, a régi rozsdában ez a szegény ember elfelejtette önmagát s most ujra emlékszik magára. Szegény!

* * *

△ **A karrier.** Valóban sokra vitte! Verseczen tiz év előtt még czukrászlegény volt s ma már hatévi fegyházra itélt sikkasztó. Az alsó és legfelső foknak lépcsői pedig: a rendőri szamárlétra, melyen a tanácsosságig vitte. Mi módon? Hát ugy, hogy lárifári beszéd, mintha hivatalainkban a tehetség és egyéni kiválóság nem tudna érvényesülni. Bizony észreveszik a hasznavehető embert s odateszik arra a helyre, ahol hasznát vehetik. Chudy Hugót is észrevették. Okos ember, pontos, szorgalmas hivatalnok volt s aranyos jó fiu. Hogy épen hasznavehető, derék ember sikkasztott! Valóban sajnálatos eset, mert kompromittálja a tehetséges hivatalnokokat. A Chudy-eset után a rendőrségnél gyanus szemmel nézik majd az okos embereket: vigyázni kell rá, mert van esze! Ne bizzanak rá pénzt. Avagy: X. ur gyanus módon szorgalmas, semmi restancziája nincs: pénztárvizsgálatot kell elrendelni. Avagy: Y. rendőrtanácsos feltünő módon jószivű, kollégái nagyon szeretik s a felek örülnek, ha vele van dolguk: fegyelmi vizsgálatra érett! Maga Chudy Hugó pedig valahol Illaván, vagy Munkácson az asztalos mesterséget fogja tanulni s példás magaviseletével megnyeri őreinek s felügyelőinek szimpatiáit s mindennemű könnyebbségben fog részesülni. Mert a fegyházban, ott igazán érvényesülhet, még pedig minden veszedelem nélkül az egyéni tehetség és kiválóság.

A király virginiái. Konstantinápolyban valami jótékony bazár készült. (Alkalmi lap nélkül, mert ennyire a pogányok nem vetemednek.) Ferencz József király ő felsége a bazár árucziklkeit tizezer ajándék-virginiával gyarapitotta. Ezt könnyű csak igy rövideden kiirni az ujságból. De hogy méltóképen elmélkedni tudjunk róla, ahhoz sokféle tudomány szükséges. História, ethnographia, kapnologia (ez a dohány dolgaiban való tudákosságnak ünnepi neve). A király ő felsége nagy virginiaszivó vala az Ur előtt, mig a doktorok nem tanácsolták, hogy hagyjon fel ezzel az erős szivarral. Talán nem kell igen erősen esküdöznöm, hogy ő felsége, ha szivarozhatnékja volt, nem szalajtotta át főudvarmesterét a szomszéd kis trafikba egynéhány szál virginiáért. A királynak külön virginiákat gyártott a kincstár, *in usum suae majestatis*. Hogy milyenek voltak azok a virginiák? Nem tudom, de hallom és látom. Mikszáth Kálmán még szitt belőlük. És ha kérdik tőle: milyen volt az? csak annyit mond: »Jáj!« és mind a két kis szeme elmosódik a véghetetlen nagy boldog mosolygástól. És még azt is elárulja, hogy csupa *mandli* volt, egytül egyig! Azt képzelem, hogy ő felsége, ha nem is szi többé virginiát, nem sokkal rosszabbakat küldetett Konstantinápolyba. És tizezeret, uraim, tizezeret! És amint mondám, Konstantinápolyba! Méltóztattak már ebben a városban lenni? És méltóztatott a foguk a franczia regie dohányától kihullani? Én laktam ott, és fogam is hullott. Minden osztrák-magyar hajót, alig kanyarodott be az Aranyszarvba, megrohantunk mi dohányos emberek, kötéllétrán másztunk fel rá, és aranyért vettük a camerieretől az édes, az isteni virginiát. Pedig bizony csak trieszti, fiumei közönséges virginiák voltak azok. De mely dicsőek, az orrcsavaró füst ama boldogtalan földjén. Basákat kenyereztünk le egy-egy szállal; három darab érdekes hirekre nyitotta meg a külügyminiszter ajkát. És most tizezer fejedelmi virginia érkezett oda, a rossz dohány poklának fenekére. Annak a bolond bazárnak. S vajon mi történt? A jótékony basák, bégek és efendik szonika elszivták a Ferencz József tizezer virginiáját, a saját jótékony czéljokra. Elszivták, el, mind a tizezeret, okvetetlenül nagy delicziával. Mit szól erre a bölcs férfiu? Azt, hogy okosan cselekedtek. Ha köztük lettem volna, én is szivtam volna. Ez a tolvajság a legszentebb emberi jog. Kegyetek értenek engemet, dohányos uraim, kivált ha laktak Konstantinápolyban. Elfogyván a tizezer darab virginia, a basa, bég és efendi urak összenéztek: »Hanem most már nem lehet bazár«. Nem is lett. Ennélfogva ő exczellencziáik és ő nagyságaik abba a kényszerhelyzetbe jutottak, hogy maguk viseljék el a bazár számára ajándékozott papucsokat, maguk egyék meg a diplomáczia hölgyeinek részéről beérkezett kompótokat, és igyák maguk meg a környörületesség jó borait is. Ehhez már gusztus kell. De mégsem akkora, mint azé a basáé volt, aki most husz esztendeje a magyar nőktől a török sebesültek számára gyüjtött tépéssel kereveteket párnáztatott. Miért? Azért, teringette, mert a tépés szép asszonyok, leányok legintimebb fehérneműiből készül, és nem is utolsó gondolat végigheveredni ezer finom ujj tépte rejtelmes patyolaton. Egyébiránt minden seborvos a tanum, hogy ez a bitang gazember derék, hasznos ember volt. A tépés fészke a sepsisnek. Ki tudja, hány szegény török sebesült vitéz szabadult meg a haláltól, amért nem jutott neki egy marék tépés sem.

* * *

△ **Pénzhamisitó bandát** fedezett föl a szemfüles m. kir. rendőrség, ezuttal azonban az érdem nem az övé, hanem az ügyészségé, mely a rendőrséget a banda nyomára vezette. Igazán regénybe való vakmerőséggel folytatta e banda üzelmeit. Nem is pinczében, nem is éj idején, kiállitott őrszemek védelme alatt gyártották, hanem fényes nappal, bérért dolgozó idegen munkásokkal, három emeletes köruti palotában. Aztán nem is vásáron, ügyefogyott parasztoknál adtak tul a hamisitványokon, hanem bankárok, grófok, bárók, főispánok, miniszterek, nagy társaságában, századok tanusága mellett. Aztán nem is a valódi bankók szolgailag hű utánzatival bibelődtek, hanem rá is nyomtatták bankóikra, hogy ez silány hamisitvány és bolond, aki készpénznek elfogadja. A kárvallott embereket hallatlan czinismussal még ki is gunyolják. Végül nem is roszban sántikáló, a betörő mesterségbe belefáradt individiumokból áll ez a banda, hanem olyanokból, akikről senkisem tette volna föl, hogy ily módon tartják fönn előkelő poziciójukat a társadalomban. A banda feje egy előkelő nyomda tulajdonosa, aki igen gazdag ember, ház-, lap- és fogattulajdonos. Persze, hogy pénzhamisitásból szerezte nagy vagyonát. De a banda más tagjai sem csitri vásári tolvajok, hanem senki más, mint a nemzeti szinház és a népszinház igazgatói, nemkülönben azok főrendezői, sőt a legelőkelőbb szinészei. A rendőrségnek adatai vannak, hogy például legutóbb Mihályfi, a jeles szerelmes szinész, nem kevesebbet, mint tiz darab hamis ezeres bankót akart Császár Imrének a nyakába varrni. Szerencse, hogy Császár feszült viszonyban van Mihályfival és visszaküldte neki a pénzt, mely különben őt is a vádlottak padjára vitte volna. Mihályfiról bizonyos, hogy tudott a pénz hamis voltáról s tudva vállalkozott a hamisitvány forgalomba hozatalára. Gratulálunk a rendőrségnek a sikerült fogáshoz, de elvagyunk szörnyedve, hogy elsőrangu szinházaink szolgálnak köpenyegül az ilyen közveszélyes hamisitó üzelmeknek.

* * *

△ **A szent őrület.** X. grófnőt széttépte az oroszlánja. A Zizi tépte szét, ez a vad nöstény, akivel mindig baja volt. Nagyon közömbösen olvasnók ezt a hirt, ha nem X. grófnő volna, aki nálunk is járt. Egy ismerősünket tépte szét a fenevad és ismerősünk volt a fenevad is, aki széttépte. De különösen azért hat ránk a hir, mert ismerősünk arczát sohasem láttuk, nevét sem tudom; X. grófnőnek nevezte őt a plakát és fekete álarczot viselt. Miért? Bizonyára nem azért, hogy a vonásait elrejtse. Reklámból tette. Számitott a publikum plebejus hajlamaira, mely minden fátyol mögött valamit keres. A női arcz ha szabad, nem több, nem kevesebb, mint arcz. Szép arcz, csunya arcz, vagy se nem szép, se nem csunya. De az álarcz: az regény. Mit rejt? A kilátszó állhoz és ajkhoz tetszés szerint konstruáljuk a többit. X. grófnő olyan, amilyennek akarjuk. Milyen érdekes az az arcz, melyet nem látunk! S miért takargatja? Tán sebhely van rajta, a bestiális czirógatás behegedt nyoma? Nem, hanem grófnő, elökelő dáma, aki ott hagyta fényes körét szerencsétlen szerelem miatt, vagy más regényes oknál fogva s nem akarja, hogy ráismerjenek. — Szóval, a fekete álarcz és a névtelen grófi czim kitünő reklám egy állatszeliditőnőnek s ennél nagyobb csak egyetlenegy képzelhető: ha a fekete álarczos hölgyet széttépi az egyik fenevad. Ime, X. grófnő erre a szomoru réklámra is szert tett. Hasznát nem láthatja már, de a rémes halála egyszersmind levette róla a fekete álarczot. Megismertük. Nem hazudott: grófnő volt, noha annak nevezte magát, fényes neve volt, noha rejtegette. Emilie de *Vetins*-nek hivták. Volt legalább egy milliónyi vagyona, melyet az impresáriója kezelt. És mégis mindennap koczkára tette az életét vagy kétszáz frankért. És élt a reklám eszközeiért és látható ajkára rögzitette a szegény csepürágók mosolyát, azt a szivet hasogató, könnyü, jókedvü mosolygást, melyet minden trapez-müvész, hatesztendős kötéltánczos gyereken látunk s mely azt mondta a közönségnek: látod, milyen jókedvü vagyok, mig neked elmarad a lélegzeted? Pedig dehogy jókedvü, az élete koczkáztatása nem ér semmit, ha nem mosolyog is hozzá. Ha remeg a szive, ha istennek ajánlja lelkét, az ajka mosolyog, különben a gazdája megveri. Comtesse Emilie is mosolygott igy, ő, a milliomosnő. Mért tette? Ki kényszeritette rá? Bármely pillanatban elkergethette impresáriója s lepuffanthatta fenevadjait. Nem szorult rájuk. És mégis prostituálta magát e mosolylyal és meghalt fenevadjai karmai között. Mi ez? Nevetséges, gőgös kérdés. A művészet kérkedik vele, hogy önmagának czélja. A költő, ha koplal is, nem élhet meg versfaragás nélkül, a piktor, ha keze

sincs, festeni akar. Szent őrületnek nevezik ezt és alkotás lázának csufolják. Nos, ez a szent őrület ura a csepürágóknak is. Aki egyszer a ketrecz diktátora volt, az nem élhet meg többé nélküle. X. grófnő, ha tudja, hogy oroszlán karmai között fog meghalni, nem vált volna meg oroszlánjaitól. Valamint az equilibrista, aki egész életét annak szenteli, hogy hanyat fekve a lábával üveglabdákat pörgessen, nem tud lemondani soha arról, hogy lábával üveglabdákat pörgessen. És ezek életükkel fizetnek a szent őrületnek, a piktornak meg soha nem kell attól tartani, hogy az ecsetje fölfalja. Legyünk töredelmesek: minden emberi munkálkodás egyforma hivságos és kicsinyes, de minden emberi lángolás egyformán fönséges.

SZINHÁZ.

Réjane.

Az isteni Sarah, vagy Réjane, a »parisienne« — módunkban lesz eldönteni a jövő héten, hogy ki a nagyobb? De azért nem fogjuk eldönteni. Hisz Páris se tudja, pedig már évek óta cselekszi azt, amit klasszikus névrokona, akinek nem jutott az eszébe Eris aranyalmáját három részre osztani a vetélkedő Hera, Athene és Aphrodite között s az elsőség pálmáját osztatlanul szeretné átnyujtani az istennők egyikének. Tehát Sarah? Vagy talán mégis Réjane? A nagy Victorien Sardou se döntötte még el; a Toscában fönségesnek látta Saraht, a Madame sans gêneben utólérhetetlennek Réjanet. Irásba is adta mindkettőnek; de hol van az a müvésznő, aki minden superlativusnál többre ne tartaná azt a kis szócskát, hogy *jobb*. Jobb annál a másiknál, aki szintén jó, sőt lehet, hogy a legeslegjobb, de akinek dicsősége ezzel a szócskával az övét tetőzi.

Nyiltan rivalizálnak egymással mindaketten és ezt egész Páris tudja. Csak a mi primadonnáink titkolják, hogy egymást akár egy kanál vizbe megfojtanák. Ölelkeznek, csókolódznak s ha lelkük rejtekéből valami kipattan a nyilvánosság elé, hát roppantul röstellik a vetélkedést. Miért? Nem hiszek annak a szinésznek őszinteségében, akit el nem fog a düh, amikor vetélytársát huszszor is a lámpák elé hivja az estéli közönség. Ez igen természetes érzés, amelyet tőlük senki sem vesz zokon. Aki a szinpad dicsőségéből él, annak a ma kell és nap-nap után kell ez a »ma«, minden tapsával és minden koszorujával. Aki ettől megfosztja, az — ellensége, még akkor is, ha a legjobb barátja.

Réjane nem titkolja, hogy Sarah dicsőségére pályázik. És ha a Renaissanceban haldoklással egybekötött rémdrámát játszik a fönséges Sarah, a második héten meghal a Vaudevilleben az utolérhetetlen Réjane is. Megy utána Londonba, Pétervárra, Bécsbe és Budapestre, sőt meg is előzte egy helyütt: *Berlinben*. A franczia sovinisztákat, vagy magyarán a Sarah Bernhard-tábor hiveit készületlenül érte ez a trompf. Hogyan a *la Parisienne* — az allemandok között? Boritsuk be gyász-flórral a Strasbourg-szobrot és sirassuk el a szép Réjanet, aki a vetélkedő hiuságnak odadobta a revancheot. A barátai helyett Réjane maga válaszolt a hadüzenetre. Egy okos és fölötte bájos levélkében, amely nemrégiben az egész europai sajtót bejárta, berlini utját nevezte az igazi revanchenak. A gall szellem diadala lesz, ha néki és benne az egész franczia nemzetnek fog a Moltke hazája tapsolni. Sarah hiusága zuditotta rája a vádat s a franczia nép hiusága adta meg néki az elégtételt. A németek pedig gondoljanak róla amit akarnak.

Hogy a jövő héten mi is gyönyörködünk benne, ezt a két szinházi estét az orosz czárnak köszönjük. A versaillesi diszelőadás után meginvitálta Pétervárra s Réjane most váltja be igéretét. Bécs és Bukarest közé ékelve ott szerepel már a nagyobb művészi turnék utvonalán Budapest is, amely csak a németektől vonja meg hagyományos vendégszeretetét. Más országbeli művészek rajongással beszélnek arról, hogy tudunk mi ünnepelni. Hát még ha művésznő jön! Hát még ha franczia! Hát még ha Réjane! Aztán meg lesz bennünk az illendőség, nem azt mondani meg néki, hogy jó, hanem hogy — jobb.

A nagybányaiak. Ezt a kissé provinczialis elnevezést a nagy publikum hamar meg fogja szokni s amikor hallja, nem viczinális vasutra, hanem a virágzó magyar képzőművészetre fog gondolni. A viczinális tövében, hegyek koszorujában, a világtól elzárva termett meg a művészi czentrum, ahol egy sereg kiváló piktorművész kultiválja a legujabb művészeti irányt. A nagybányai iskola valóban iskola a szó müvészi értelmében s a tél folyamán meg fogja ismertetni önmagát a nagy publikummal, kiállitván testületileg azokat a müveket, melyeket két esztendő munkájával megalkotott. Egy kis háborusága is volt az uj iskolának a régiekkel, de szerencsére békességre vált minden. A nagybányaiak lemondtak a képzőművészeti társaság vendégszeretetéről, melyet az föltétlenül fölajánlott neki s külön tárlatát a régi műcsarnokban fogja bemutatni. Érdekes, tanulságos tárlat lesz az, mindenképen nyeresége a magyar képzőművészetnek. Mesterek, mint *Hollósy* Simon, *Thorma* János, *Grünwald* Béla, *Ferenczy* Károly stb. szerepelnek majd benne nagyszabásu munkákkal s a mesterek mellett a tanitványok szerepelnek termésük legjavával. A kiállitás deczember 15-én nyilik meg, érdemes lesz vele annak idején részletesen foglalkoznunk.

Az iparmüvészeti muzeum karácsonyi tárlatának egyik legérdekesebb speczialitását képezik azok a porczellánok, melyeket tóvárosi *Fischer Emil* (Bécsi-utcza 3.) állitott ki, először mutatván be üteg-utczai uj gyárának meglepően szép termékeit. Ezek a porczellánok kivitelükre nézve teljesen elütnek az eddigi magyarországi gyártmányoktól, a legfinomabb anyagból eredeti modelek után készültek és semmiben sem állanak mögötte a hires meisseni porczellánoknak, melyekhez kivitelben leginkább hasonlitanak. Fischer Emil az ő uj gyártmányaival valóságos uttörő nálunk és érdemes megnézni azokat a bájosabbnál bájosabb nippeket, műtárgyakat, gardinièreket, melyek a karácsonyi tárlaton a magyar porczellánipar renaissanceát hirdetik.

IRODALOM.

Országos Hirlap. Az öreg Akiba bácsi megátkozta azt a pillanatot, mikor azt a bizonyos mondását, hogy nincs semmi uj a nap alatt, meggondolatlanul odadobta a világnak. Azóta annyiszor emlegetik ezt a szót, annyiszor idézik fel az öreg Akibát, hogy sirjában egyre nyugtalanul forog egyik oldalról a másikra. Nyugodjál békében öreg bácsi. Van még uj a nap alatt. Duplán uj. Uj ujság. Most, mikor minden reggel arra ébredünk, hogy a szemetes csengetyü-szavára ingyenes ujsággal árasztanak el bennünket, most támad egy komoly hirlap. Hát ez uj a nap alatt. *Mikszáth* Kálmán a vezető szelleme az uj hirlapnak. Körülötte csoportosul a kipróbált ujságirók erős gárdája. Ilyen vezető mellett még lehet uj ujságot csinálni. A *Mikszáth* neve és közkedveltsége elég garanczia arra, hogy az uj vállalat virágozni fog. Maga is mint hirlapiró kezdte irói pályafutását és azóta is mindig ujságiró volt. Ki ne emlékeznék országgyülési karczolataira, az ujságirás eme remekeire, a Katángi Menyhért levelezéseire és egyéb más hirlapi czikkeire? Ilyen tálentummal lehet még napjainkban is uj ujságot csinálni. Az *Országos Hirlap* szerkesztőségi tagjai közt sok kiváló iróval találkozik az olvasó, akit *A Hét* hasábjairól is régen ismer. *Mikszáth* főszerkesztő mellett ott van

Lipcsey Ádám szerkesztő, Kálnoki Izidor segédszerkesztő. Ezeken kivül Keszler József, Papp Dániel, Papp Dávid, Kabos Ede stb. Az uj lap november 20-án indult meg. Ára egész évre 14 frt.

Heltai Jenő, a mi kitünő munkatársunk, aki versben és prózában egyformán elmés és grácziózus, *Hét sovány esztendő* czimmel regényt irt, amely *Vass* József könyvkereskedő (Erzsébet-körut 38) kiadásában jelent meg. Heltai bohém-regényére közelebb visszatérünk, egyelőre csak annyit, hogy egy forintért minden könyvesboltban kapható.

Dr. Falk Zsigmond tavaly vagy harmadéve egy kis kirándulást tett Amerikába és uti impresszióit kiadta könyvben. Az idén pedig elment az orvosokkal és természettudósokkal Muszkaországba és ott is körülnézett egy kicsit és irt egy könyvet *Oroszországról*. Nem afféle tudós könyvet, amely tele van statistikai adatokkal, politikával, nemzetgazdasági okoskodásokkal, hanem egy nagyon igénytelen, nagyon szubjektiv és nagyon kellemes kis munkát, amelyben a mult századbeli utazók mintájára töviről hegyire elmondja, hol járt, merre járt, mit látott, hogy érezte magát itt meg amott, kik voltak az utitársai, hogy izlett neki a scsij meg a többi muszka eledel? mi a külömbség a kibitka meg a troika közt? és száz meg száz olyan dolgot, amelyek mind érdekelnek bennünket. És a legfiatalabb Falk igen kellemesen tudja elcsevegni az ő apró megfigyeléseit, az ember le se teszi a könyvét addig, amig az utolsó betűig el nem olvasta, amit nem minden iró könyvéről mernénk állitani. A könyv kiállitása is igen csinos, izléses és a képei igen tiszta nyomásnak.

A magyar Reklam. Mint mondani szokás, a »levegőben volt« ennek az uj vállalkozásnak ötlete is. Csak az volt a kérdés, melyik kiadó gazdagszik meg rajta legelőbb. Ha Wodianerék, akik végre rászánták magukat arra, hogy a páratlanul olcsó *Universal Bibliothek* mintájára jó magyar könyveket is tizenöt krajczárjával vesztegessenek, palotákat fognak épiteni a magyar Reklam-füzetek jövedelméből, hát megérdemlik ezt a jómódot. Nagy merészség kell hozzá, hisz az a közönség, amely nálunk Jókain kivül más könyvet is vásárol, alig több a tizezernél — s épp az alsó tizezernél. Nekik pedig huszharmincz ezer olvasóra van szükségük. Kémszemlére előre küldték tavaly a Du Maurier-Potter világhirű Trilbyjét, amely a könyvpiaczon is gyorsan csinálta meg karrierjét. Talán ennek a drámának köszöni majd a magyar irodalom, hogy nem csupán karácsony előtt esik róla szó. Nyilván az ő sikerén felbuzdulva inditották meg Wodianerék a *Magyar Könyvtárt*, amelynek első tiz füzete ott sárgál a könyves boltok kirakatában. Tetszetős külsejű, s nem éppen sovány füzetkék, amelyekkel azt hiszszük, hamar meg fog barátkozni a közönség. Nagyon számithatnak a kiadók a kis diákokra, mert a tiz füzetből három-négy az iskolákban is csak »muszáj«-ból népszerű olvasmány. Annál inkább fogják kapkodni a felnőtt olvasók a Maupassant novelláit, vagy a Sipulusz-tárczákat, amelyekből szintén van egy-egy füzet a vállalat első sorozatában. Pedig a Philipp Reclamékat abban is tanácsos utánozni, hogy a füzetekben *mindenek* számára egyformán érdekes s inkább kellemes, mint hasznos olvasmány legyen. A Magyar Könyvtár első tiz füzete a következő: 1. *Katona* Bánk bán. Bevezetéssel ellátta *Beöthy* Zsolt. 2. *Guy De Maupassant*. Elbeszélések. Ford. *Tóth* Béla. 3. *Berzsenyi* Válogatott Ódái. Életrajzi bevezetéssel. 4. *Coppée* A kovácsok sztrájkja és egyéb elbeszélő költemények. Ford. *Radó* Antal. 5. *Kisfaludy* K. A kérők. Bevezetéssel ellátta *Beöthy* Zsolt. 6. *Sipulusz* Humoreszkek. 7. *De Amicis* A bor. Ford. *Tóth* Béla. 8. *Zrinyi* Szigeti veszedelem. 9. *Du Maurier-Potter* Trilby, szinmű. Ford. *Fái* Béla. 10. *Csokonai* Dorottya. A szerencsés időben megindult vállalat *dr. Radó* Antalban szerencsés kezű szerkesztőt talált.

Széchy Károly, a kolozsvári egyetem professzora kötetbe gyüjtötte uti benyomásait és emlékeit. Maga mondja el a könyv bevezető soraiban, hogy nem volt czélja az utjában eső városok örök alkotásairól irni, hanem rendszerint csak a néki kedves alakokról és dolgokról van mondanivalója. Ez a szubjektivizmus valóban megérzik a köteten, amelynek nem egy fejezete hangulatos olvasmány. Műtörténeti és esztétikai megfigyelései is legtöbbször helyesek, a müncheni festőkről irott fejezet pedig tanulmányszámba is mehet. A könyv, amelynek teljes czime: *Benyomások és emlékek* két forintért minden könyvkereskedésben kapható.

A Posner-féle naptárak. Idestova a harmadik évtizede lesz, hogy a *Posner-féle müintézet* irószatalainkat népszerü naptáraival ékesiti. Mi is szivesen állitjuk ki az elismerő oklevelet ezekről a kitünő beosztásu, szabatosan kiállitott naptárakról, amelyek most jelentek meg az 1898. esztendőre s minden papirkereskedésben kaphatók. Áruk: Előjegyzési naptár 75 kr, Jegyzék naptár 75 kr, Magyar általános fali naptár 50 kr, Szab. irodai napló előjegyzési naptárral 1 frt 50 kr, Szab. boudoir naptár angol vászonban 1 frt, Szab. boudoir-naptár skilogenbőr utánzat 75 kr. Közép fali naptár 35 kr. Igen diszes tárczanaptárak 20 krtól 1 frtig.

A Franklin-Társulat rendkivüli könyvárleszállitást rendezett az idén könyvkiadványaiból. Ez első irodalmi intézetünk becses kiadványainak hosszu sorozatát állitotta össze, melyből 10 frt bolti áru vásárnál egyharmad részt; 20 frt árunál fele részt; 100 frt bolti árunál pedig kétharmad részt enged. A könyvek jegyzéke levelező lapon rendelhető a Franklin-Társulattól, Budapest, IV. egyetem-utcza 4, mely azt ingyen megküldi.

HETI POSTA.

Magda. Rossz kis lányoknak, akik csak két esztendő mulva lesznek 18 évesek, angolos betüket vetnek, kadétok iránt érdeklődnek s a mademoiselleket öt sürü oldalon át kifigurázzák: azoknak soha sincsen igazuk. Ellenben mindig igazuk van a mademoiselleknek, akik fényes kötőtűkkel kötnek, kigyóhangon sziszegnek, és mindig *vannak*, mindig, mindig — igazuk van már csak azért is, mert nekik, szegényeknek nem kell még két esztendeig várniok, hogy tulságosan is tizennyolcz évesek legyenek. Bizony! De mi azért nem állitjuk, hogy nem milliomszor jobban szeretjük az ilyan rossz kis lányokat, mint azokat az áldott jó madmoiselleket.

F. *Debreczen*. Jobbat várunk. Ön helyett lássa, mi vigyázunk nevére, amelyet szép vers alatt ismert meg *A Hét* közönsége.

R. Margit. Majd talán a következő sikerül.

Nem közölhetők. Bucsu. — Ligeti árnyak. — Mi hárman.

Katonai biztositó intézet. Az »Első biztositó intézetnél katonai szolgálat esetére ő cs. és kir. fensége József főherczeg védnöksége alatt«. (Budapest, V., Erzsébet-tér 1.) f. évi október havában **912.800** koronáról szóló belépési nyilatkozat nyujtatott be, s **890,132** koronáról szóló kötvény lőn kiállitva. A biztositási tőke tehát immár **27,491,252** koronára rug. Az intézet tudvalevőleg fiugyermekek számára biztosit tőkéket és járadékokat a katonai szolgálat költségeinek fedezésére, illetve be nem soroztatás esetén ellátás czéljából a nagykoruság idejére.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **KISS JÓZSEF.**
Főmunkatárs: **KÓBOR TAMÁS.**
Helyettes szerkesztő: **MAKAI EMIL.**

Báli selyemszöveteket 35 krtól 14 frt 65 krig méterenként — valamint fekete, fehér, szines **Henneberg-selyem** 45 krtól 14 frt 65 krig méterenként, sima, csikos, koczkázott, mintázott, damaszt s. a. t. (mintegy 240 különböző minőség, 2000 szin és mintázatban s. a. t.) a megrendelt árukat **postabér és vámmentesen, házhoz szállitva,** valamint **mintákat postafordultával küldik Henneberg G.** (cs. és kir. udvari szállitó) **selyemgyárai Zürichben.** Svájczba czimzett levelekre 10 kros, levelező lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 4

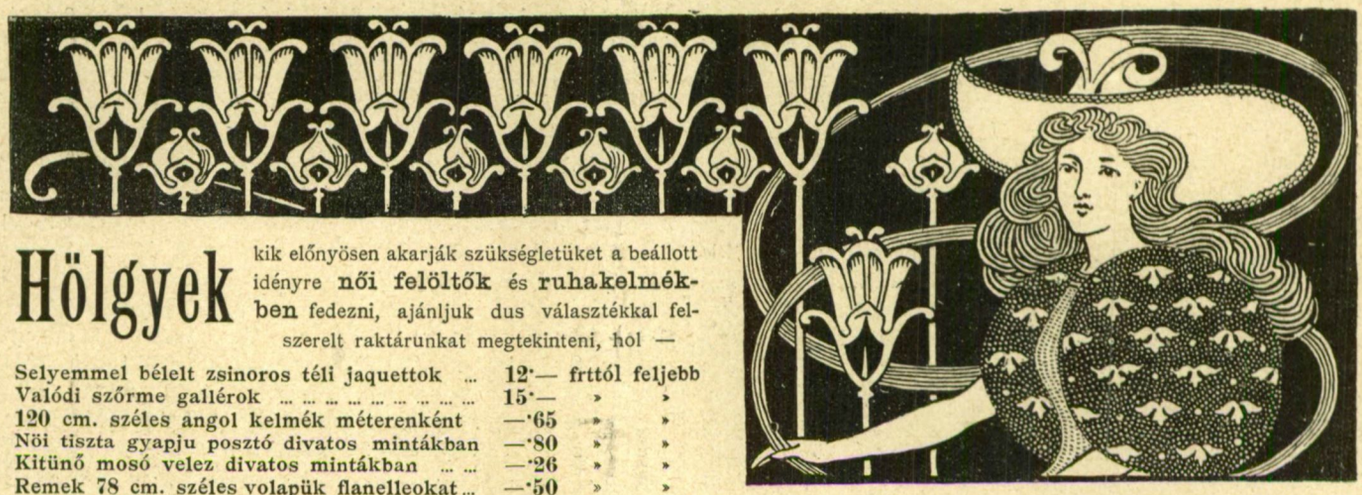

Hölgyek kik előnyösen akarják szükségletüket a beállott idényre **női felöltők** és **ruhakelmékben** fedezni, ajánljuk dus választékkal felszerelt raktárunkat megtekinteni, hol —

Selyemmel bélelt zsinoros téli jaquettok ...	12·—	frttól feljebb
Valódi szőrme gallérok	15·—	» »
120 cm. széles angol kelmék méterenként	—·65	» »
Női tiszta gyapju posztó divatos mintákban	—·80	» »
Kitünő mosó velez divatos mintákban	—·26	» »
Remek 78 cm. széles volapük flanelleokat ...	—·50	» »

állandóan raktáron tartunk.

Saját ruhakészitési szalon, hol gyászruhák 6 óra alatt készittetnek el.

Szives megkeresését kérve, vagyunk kiváló tisztelettel

VERMES ÉS KOZMA

BUDAPEST, IV., Deák Ferencz-u. 15.

Feszty-társaság körkép palotájában városliget

„Krisztus a keresztfán és Jeruzsálem"

óriási körkép.

Látható reggeli 9 órától esti 6 óráig, este villanyvilágitásnál.

Belépő dij 50 kr.

Gyermekjegy és katonajegy őrmestertől lefelé **30** kr.

GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN-FÉLE

COGNAC

MINDENÜTT KAPHATÓ.

Nagy választék

SMYRNA, PERZSA ÉS INDIAI

*** SZŐNYEGEKBEN ***

kiváló minőségü

Ebergassingi csomózott (Knüpfer) szőnyegek.

Továbbá minden egyéb nemű szőnyegek, futó-szőnyegek, cocos futók, cocos lábtörlők, diván-takarók és angora bőrök, ugyszintén

butorszövetek, ugymint: szalon-, uri-, ebédlő- és hálószobáknak legujabb styl szerint; ágy-, asztal-, flanell-, kocsi- és utazó-takarók, minden minőségben. **Mindennemű függönyök és portiérek.**

Nagy raktár papir-kárpitokban.

Mindent ugy a legelegánsabb, valamint a legegyszerűbb kivitelben, legolcsóbb árak mellett ajánlanak

HAAS FÜLÖP ÉS FIAI

magyar kir. udvari szállitók.

FŐRAKTÁR:

IV. ker., Gizella-tér 1. szám.

Haas-palota.

FIÓKRAKTÁR:

Kossuth Lajos-u. és Ujvilág-u. sarok.

»Gentry-casino« palotájában.

Budapest, 1897. Nyomatott az »Athenaeum« irodalmi és nyomdai r. társ. betüivel.

Selyemáruházunkban
a karácsonyi occasio-eladás megkezdődött.

A mélyen leszállitott, de szabott árak mellett ☛ csakis a raktáron levő uj és szolid áruk kerülnek eladásra. ☚

Tájékozásul felemlitjük ezekből a következőket:

Tiszta selyem lyoni foulard, métere 48, 65 és 75 kr.
Valódi chinai és japáni pongis, métere 88 kr. és feljebb.
Taffetas damier (pepita) fekete-fehér, tiszta selyem m.-re 98 kr.
Taffetas damier (pepita) gyönyörü szinekben métere 1·05 frt.
Fekete damassé, tiszta selyem, m.-re 85 kr., 1·05 frt és feljebb.
Mintázott sicilienne minden szinben, métere 1·05 frt.

☛ **Az ár minden czikken számokkal van jelölve, igy tulbecslés vagy alku ki van zárva.** ☚

A mélyen leszállitott árak csakis november 10-től deczember 31-ig maradnak érvényben.

Szénásy, Hoffmann és Társa

lyoni és párisi selyemkelme különlegességek áruháza.

BUDAPEST, IV., Bécsi-utcza 4. szám.

Óvjuk lábainkat

a nedvesség,

óvjuk lábainkat a

hideg ellen.

A legtöbb bajnak a forrása a gondozatlan láb.

Béleltessük czipőinket **HÓGYES** dr. korszakos találmányával, az

Asbest-talpbetéttel.

PRIV. SOHLENFUTTER. DR. HÓGYES-FÉLE SZAB. TALPBÉLÉS

Szállitja:

Az első magyar Asbestáru-gyár.

BUDAPEST, VI., Sziv-utcza 18. szám.

Ár felnőtteknek tuczatonként 12 frt, páronkint 1·20 frt.
Ár gyermekeknek tuczatonként 6 frt, páronként 60 kr.

ERDÉLYI

cs. és kir. udvari fényképész.

IV., Ujvilág-utcza 2. szám.

a Kossuth Lajos-utcza sarkán.

Fiók-műterem: V., Erzsébet-tér 18. sz.

Fényképfelvételek izléses, művészies kivitelben.

KÜLÖN OSZTÁLY:

külső, házonkivüli fényképfelvételekre.

A Zoltán-féle Egy üveg ára 1 frt.

csukamájolaj

használatban a legjobb,

mert sem kellemetlen szaga, sem rossz ize nincsen, s ugy a gyermekek, mint a felnőttek szivesen veszik be.

Főraktár: **ZOLTÁN BÉLA** gyógyszertára, **Budapest, V., Széchenyi-tér és Nagykorona utcza sarok.**

KÖZLEMÉNY.

A Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság igazgatósága közhirré teszi, hogy — amennyiben azt a viszonyok megengedik — a Turseverin és Galacz közötti személyhaj. járatait folyó év deczember hó 1-jétől további intézkedésig heti egy járatra szoritja, s hogy ehhez képest a hajók a kiadott őszi menetrend szerint ugy Tur. severinből lefelé mint Galaczról felfelé csupán szerdai napokon fognak indulni.

Az őszi menetrend Zimony és Orsova között továbbra is érvényben marad.

A Vaskapun kis viz miatt beállott forgalmi akadályok következtében az Orsova fölött fekvő állomásokról az Orsova alatt fekvő állomásokra és viszont irányuló össz forgalmat további intézkedésig november hó 17-ikén beszüntette.

A Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság üzletvezető igazgatósága II.

Wasmuth-féle tyukszem-gyürü az órában

háromszor 24 óra alatt meggyógyit minden

tyukszemet.

Egy óra ára 60 kr., vidékre 80 kr. előzetes beküldése mellett bérmentve.

Főraktár:
TÖRÖK JÓZSEF
gyógyszertára
Király-utcza 12. sz. I.

A SZÉPSÉG ÁPOLÁSÁHOZ.

Eddig el nem ért HATÁS.

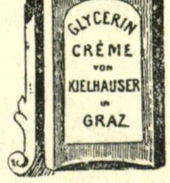

KIELHAUSER H.

folyékony

Glycerin-Crême

ártalmatlan anyagokból készült sikerült vegyülék, mely nemcsak a **bőrt finomitja,** hanem tényleg az **ifju üdeséget** eleveniti és azt állandóan fentartja. Legjobb óvszer levegő, szél és napsütés ellen, eltávolit napfoltot, szeplőt, májfoltot és minden más bőrtisztátlanságot.

Glycerin-Crême-Szappan

kiváló enyhe, bársonyszerű bőrt idéz elő. A Glycerin-Crême használatánál ajánlható a

Párisi Hölgypuder

a legártalmatlanabb puder, a bőrt szép fehér szinre változtatja és azt simán és szárazon tartja.

☛ *Hamisitott párisi hölgypudertől és Glycerin-Crêmetől óvakodjanak; csak az a valódi, melyen a czimképen, valamint a leiráson a mellékelt védjegy van.*

Raktár minden gyógyszertárban és illatszer-üzletben.

Magyarországi főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertára
Budapest, Király-utcza 12. sz.

MATTONI-FÉLE

GIESSHÜBLER

legüszlabb égvényes

SAVANYU-KUT

Hol keressük a legjobb **arczport?**

Kérjük a **Müller J. L.-** féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát, mely ugy nappal, mint éjjel használva, minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg ízetlennek és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint piperészer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

Crême Pompadour,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette anélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A »Crême Pompadour« az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután »serail pouderrel« lesz behintve.

Kapható a gyárosnál **MÜLLER J. L.** Egy tégely 1 frt 60 kr.

császári és királyi udvari szállitó

illatszer- és piperészappan gyári raktára

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. alatt.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

Háztartáshoz

elsőrendü porosz darab-, koczka v. diószén

ólomzárolt zsákokban, netto 50 kg. széntartalommal költségmentesen házhoz szállitva lehordással ... 83 kr. } 50 kgkint
Nyilt fuvarokban, költségmentesen házhoz szállitva, lehordással ... 78 kr. } 1 v. mázsa

Buda bármely kerületébe szállitva 50 kgkint 1 krral drágább. Elsőrendű budapesti légszeszgyári pirszén (coaks) a légszeszgyár eredeti árai mellett.

GUTMANN TESTVÉREK

kőszénbányáik.

Központi iroda: **V. kerület, Mérleg-utcza 3. szám.**

Fiók megrendelési irodák:
- IV., Ferencziek bazára.
- VI., Teréz-körut 6. szám.
- VI., Nyugati pályaudvar, szén-udvar, Podmaniczky-utcza.
- VIII., József körut 44. szám.
- IX. Vámház-körut, központi vásárcsarnok, főbejáratnál balra.

Minden egyes zsákokban szállitott szénnel megrakott kocsit ellenőr kisér, aki a szénnek pontos leszállitására ügyel; mindazonáltal ajánljuk a n. é. közönség közül mindazoknak akik a szenet zsákokban hozatják, hogy háztartásukban a szén sulya ellenőrzése czéljából 50 kg. mérőképességű tizedes mérleget tartsanak.

Telefon utján történő megrendeléseknél kérjük czégünkre, valamint a telefonszámra, 637. szám ügyelni.

Csokoládé, cacao, bonbonok

legjobb és legtisztább minőségben

Fiumei Cso-cacao- és Cso-koládé-Gyár (R.T.)

Kapható minden jobb füszer- és csemege-üzletben.

Ezredéves országos kiállitás **„Diszoklevél“** legmagasabb kitüntetés.

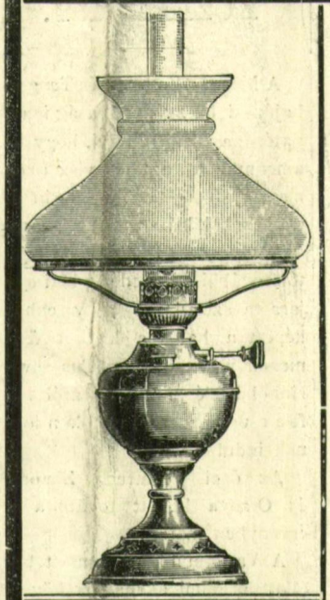

Valódi **király-olaj** a legjobb biztonsági petroleum.

Magyar fém- és lámpaáru-gyár részvény-társaság

BUDAPEST—KŐBÁNYA.

Petroleum-**lámpák** a legegyszerübb kiviteltől a legpazarabbig. Herrmann M.-féle szabad. villamlámpák, a létező legjobb petroleum-lámpa.

Stylszerü **UJDONSÁGOK.**

UNIKUM-LÁMPA, a legczélszerübb használati lámpa.

FÉM- és díszmütárgyak.

Raktárak Budapesten:

V., Gizella-tér 1. szám. VI., Teréz-körut és Király-utcza sarkán. VIII., Üllői-ut 2. szám a Kalvin-tér sarkán. X., Jászberényi-ut. POZSONY: Lőrinczkapu-utcza. KOLOZSVÁR: Hid-utcza 20. sz.

DECKERT ÉS HOMOLKA

táviró-, távbeszélő-, villámhárító- és villamvilágitási-berendezők.

Gyár és iroda: VI., Izabella-u. 88. **BUDAPESTEN** Raktár: V., Dorottya-u. 8.

a m. kir. államvasutak és a magyar állam szállitói,

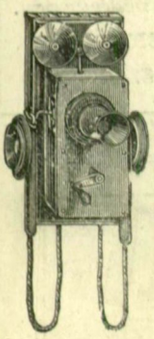

a hangosan beszélő grafit mikrofón feltalálói és szabadalom tulajdonosai. — Készit: **telefonberendezéseket központtal vagy körkapcsolással,** elvállalja régi berendezéseknek s egyes készülékeknek alapos **átalakitását,** továbbá: **villámháritókat, házi sürgönyöket, tüz- és vizjelző-berendezéseket** stb.

Villamvilágitást a legszakszerübb kivitelben, jutányos áron végez.

Árjegyzék, költségvetések és ajánlatok ingyen és bérmentve.

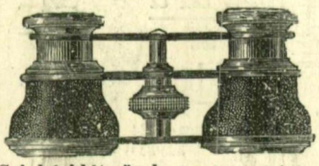

CALDERONI és TÁRSA

Váczi-u. 30. **BUDAPEST.** Kis hid-u. 8.

Szinházi látesövek aluminiumból legkülönbözőbb kiállitásban, kitünő üvegekkel, bőrtokban vagy elegáns peluche zacskóban. **Női látesövek fogantyuval.** Legujabb **Zeuss-féle távesövek. Tábori, vadász- és verseny-látesövek** legujabb átalakitással à tirage rapide. **Salon lorgnettek. Orrcsiptetők és szemüvegek** arany, ezüst, teknősbékacsont keretben legjobb üvegekkel. Stereoskop szekrények. Aneroid légsulymérők. **Terem- és ablak-hőmérők** diszes kivitelben. Rajzeszközök. **Fényképészeti készülékek** stb. dusz választékban.

Árjegyzékek kivánatra bérmentve küldetnek.

Budapest, 1897. Nyomatott az »Athenaeum« irodalmi és nyomdai r.-t. betűivel.